ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΚΙΘΑΡΑΣ

1. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ

1.1 Κανονιστικό πλαίσιο. Το μάθημα της κλασικής κιθάρας αποτελεί μία από τις 42 μουσικές ειδικεύσεις που καθορίζονται για τα Μουσικά Σχολεία. Για την κλασική κιθάρα, ως ατομικό όργανο επιλογής, προβλέπεται με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα, η διδασκαλία δύο διδακτικών ωρών εβδομαδιαίως για κάθε μια από τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου και μίας ώρας εβδομαδιαίως για το Λύκειο.

1.2 Η κλασική κιθάρα τους τελευταίους αιώνες έχει καταξιωθεί στην παγκόσμια μουσική κοινότητα τόσο σε σολιστικό επίπεδο όσο ως όργανο μουσικής δωματίου. Η ιστορική διαδρομή και συγγένειά της με το ευρωπαϊκό λαούτο, τη βιχουέλα, την κιθάρα φλαμένκο κ.λπ., έχουν διευρύνει σημαντικά το ρεπερτόριό της και έχουν εδραιώσει την αξία της ως μουσικού οργάνου.

Η έκταση του ρεπερτορίου της, από την Αναγέννηση και το Μπαρόκ ως τη σύγχρονη μουσική δημιουργία, η μεγάλη γεωγραφική διασπορά της και το έργο των μεγάλων δασκάλων που έγραψαν έργα και μεθόδους διδασκαλίας για το όργανο, αποτελούν την κύρια δεξαμενή άντλησης υλικού διδακτικής. Μεγάλο μέρος αυτού του ρεπερτορίου προέρχεται από μεταγραφές οργάνων εποχής ή από μεταγραφές άλλων οργάνων. Τα έργα αυτά, όπως είναι γνωστό, έχουν ενσωματωθεί πλέον στο ρεπερτόριο της μέσα από τις ερμηνείες των μεγάλων κιθαριστών, δασκάλων και σολίστ.

Το γεγονός, από την άλλη, ότι η κιθάρα είναι όργανο συνυφασμένο με την μουσική κουλτούρα πολλών λαών, μέρος της οποίας έχει ενσωματωθεί διεθνώς στο ρεπερτόριό της, όπως η λόγια και παραδοσιακή μουσική της Ισπανίας και των χωρών της Λατινικής Αμερικής, μουσικά είδη όπως τζαζ, μπλουζ, ροκ, και ευρύτερα εθνικά μουσικά ιδιώματα, θέτει στη διάθεσή μας μια επιπλέον δεξαμενή διδακτικού υλικού, το οποίο ολοκληρώνει την εικόνα και την υπόσταση της σύγχρονης κλασικής κιθάρας. Η Ελληνική συμβολή στη σύγχρονη ιστορία της κιθάρας είναι σημαντική. Έλληνες σολίστ διαπρέπουν διεθνώς, ενώ το έργο των Δ. Φάμπα, Ν. Μαμαγκάκη, Κ. Τζωρτζινάκη και πολλών άλλων ελλήνων συνθετών κιθάρας διαδίδεται όλο και περισσότερο. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ιδιαίτερα το ελληνικό έντεχνο, αστικό και λαϊκό τραγούδι, που αξιοποιεί με ιδιαίτερο τρόπο το όργανο, και εκτεινόμενο από τη μουσική του Μ. Χατζιδάκι έως τις καντάδες του Ιονίου και τη ρεμπέτικη μουσική, αποτελεί πηγή διδασκαλίας, έμπνευσης αλλά και επαφής των μαθητών με τη μεγάλη ελληνική ποίηση.

Πέραν του σολιστικού της ρόλου, στον οποίο πρωτίστως επικεντρώνεται η διδασκαλία, η κιθάρα ως πολυφωνικό όργανο, καλείται να παίξει παγκοσμίως σημαντικότατο ρόλο ως όργανο συνοδείας. Ως εκ τούτου, οι τυποποιημένες συγχορδίες συνοδείας, εντάσσονται επίσης στους στόχους του Προγράμματος Σπουδών.

1.3 Το μάθημα ατομικού οργάνου επιλογής – κλασική κιθάρα. Οι στόχοι και σκοποί του μαθήματος της κλασικής κιθάρας προσδιορίζονται στην εισαγωγή για όλα τα μουσικά όργανα (βλ. 1.3). Οι οδηγίες για την αξιολόγηση των γνώσεων των μαθητών που εισάγονται με ήδη αποκτημένες γνώσεις στο ατομικό όργανο επιλογής στην Α’ τάξη του Γυμνασίου των Μουσικών Σχολείων, περιγράφονται στην εισαγωγή για όλα τα μουσικά όργανα (βλ. 1.2).

Μετά το στάδιο της αξιολόγησης, παρατήρησης και καταγραφής των ιδιαιτεροτήτων κάθε μαθητή, ο καθηγητής οφείλει να επιλέξει ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα που θα αποσκοπεί στην:

α. Τεχνική βελτίωση: Να επιλεχθεί ρεπερτόριο, σπουδές και ασκήσεις μικτών τεχνικών, ώστε ο μαθητής δουλεύοντας πάνω στην τεχνική να οδηγείται σε ένα βέλτιστο μουσικό αποτέλεσμα.

β. Ιστορική γνώση και μουσική καλλιέργεια: Να διδαχθεί ο μαθητής μουσική από όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες, εποχές και τεχνοτροπίες και να αποκτήσει βασικές γνώσεις γύρω από τις ιστορικές καταβολές τις κιθάρας και των συγγενών με αυτή νυκτών οργάνων. Η περιήγηση του μαθητή στην ιστορία του οργάνου θα πρέπει να είναι ευχάριστη, ουσιώδης και να του μεταδίδει τον ενθουσιασμό για το όργανο που επέλεξε. Να χαρακτηρίζεται από την δοκιμασμένη παιδαγωγική πρακτική: μουσική ακρόαση και εμπειρία→ γνώση → επιθυμητό αποτέλεσμα, ενώ οι ιστορικές αναφορές να είναι οργανωμ ένες σύμφωνα με τη

λογική ακολουθία χρόνου και τόπου, έτσι ώστε να κατανοείται και να εμπεδώνεται η ιστορική χρονική αλληλουχία (timeline). Παρεμπιπτόντως αναφέρουμε πως οι μικροτραυματισμοί των χεριών του μαθητή, ή άλλοι λόγοι που καθιστούν αδύνατο ένα τυπικό μάθημα, μπορούν να εξελιχθούν σε ένα ενδιαφέρον ταξίδι με όχημα την ιστορία του οργάνου.

γ. Ανάπτυξη κι άλλων δεξιοτήτων ως προστιθέμενες αξίες, όπως είναι η εκ πρώτης όψεως ανάγνωση, η σύμπραξη, ο αυτοσχεδιασμός, κλπ.

δ. Ικανοποίηση του μαθητή: Ο καθηγητής να αποδέχεται τις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών και, εφόσον είναι δυνατό, να τις συμπεριλαμβάνει στο διδακτικό υλικό, όπως είναι για παράδειγμα, η εκτέλεση μιας μεταγραφής για κλασική κιθάρα σύγχρονης, δημοφιλούς και αγαπητής προς τον μαθητή μουσικής. Συχνά τέτοια «ταπεινά» έργα βοηθούν να αναπτυχθούν ισχυροί δεσμοί ανάμεσα στον μαθητή, την κιθάρα και τον καθηγητή, αφού ο μαθητής ως έφηβος αντιλαμβάνεται την κιθάρα ως ένα ισχυρό μέσο στην προσπάθειά του να γίνει αποδεκτός από τους φίλους και συμμαθητές του, κατ' αυτό τον τρόπο βλέπει τον καθηγητή του ως έναν πολύτιμο σύμμαχο και αρωγό σε αυτή του την προσπάθεια.

2. ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

2.1 Διάρθρωση. Το Πρόγραμμα Σπουδών που ακολουθεί, έχει για κάθε επίπεδο την εξής διάρθρωση: Α) Εισαγωγή, Β) Κύριο μέρος (πίνακας), Γ) Ελάχιστη ύλη επιπέδου και ετήσια αξιολόγηση.

- Στην εισαγωγή (Α) περιγράφεται συνοπτικά η επιθυμητή εικόνα του μαθητή μετά την ολοκλήρωση του συγκεκριμένου επιπέδου. Η εισαγωγή αποτελεί μια περίληψη του κυρίως μέρους (πίνακας).

- Το κύριο μέρος (Β), αποτελείται από πίνακα τεσσάρων στηλών. Στην πρώτη στήλη αναγράφεται ο τίτλος του στόχου αναφορικά με το επίπεδο (οργανωτής στόχων). Στην δεύτερη στήλη περιγράφεται αναλυτικά ο στόχος. Στην τρίτη στήλη περιγράφονται οι προτεινόμενες διδακτικές πρακτικές επίτευξης του στόχου, και στην τέταρτη στήλη περιλαμβάνονται πρακτικές και προτάσεις αξιολόγησης του μαθήματος ή ακολουθίας μαθημάτων.

Όσον αφορά την αρίθμηση, ο πρώτος αριθμός αντιπροσωπεύει το επίπεδο, ο δεύτερος τον οργανωτή στόχων, ο τρίτος και ο τέταρτος τους επιμέρους στόχους. Πχ. η αρίθμηση 2.2.4 αναφέρεται στο 2^{ο} επίπεδο, στον 2^{ο} οργανωτή (Ερμηνεία) και αποτελεί τον 4^{ο} επιμέρους στόχο του οργανωτή.

- Στην ελάχιστη ύλη επιπέδου και ετήσια αξιολόγηση (Γ), που ακολουθεί αμέσως μετά το κύριο μέρος, αναγράφονται τα κριτήρια αξιολόγησης για το τέλος της σχολικής χρονιάς και τις τελικές εξετάσεις ακρόασης.

2.2 Αξιολόγηση. Η αξιολόγηση που αφορά το καθημερινό μάθημα και την επίδοση του μαθητή σε κάθε τρίμηνο περιγράφονται στην εισαγωγή. Ο μαθητής αξιολογείται σε κάθε μάθημα δια της ακροάσεως. Η αξιολόγηση αυτή αποτυπώνεται αθροιστικά και αριθμητικά στον προφορικό βαθμό κάθε τριμήνου (βλ. 2.2, εισαγωγή για όλα τα μουσικά όργανα).

Στις **τελικές εξετάσεις ακρόασης της κλασική κιθάρας** και εφόσον ο μαθητής έχει κατακτήσει κατ' ελάχιστο την απαιτούμενη ύλη, εξετάζεται στα εξής αντικείμενα:

- Εκτέλεση μίας σπουδής.
- Εκτέλεση ενός έργου του ρεπερτορίου με ακρίβεια στις διάρκειες, στη ρυθμική αγωγή και στη μουσική σημειολογία που ορίζει ο συνθέτης.
- Έλεγχος γνώσης των διδαχθεισών κλιμάκων, αρπέζ και συγχορδιών.
- Εκτέλεση, χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις (ακρίβειας τέμπο, λαθών κατά την εκτέλεση κλπ.) μιας σπουδής ή έργου ρεπερτορίου από την εξεταστέα ύλη που επιλέγει η επιτροπή εξέτασης από το βιβλίο ύλης.
- Εκ πρώτης όψεως ανάγνωση δυσκολίας αντίστοιχης του επιπέδου.
- Ερωτήσεις επί της διδαχθείσας ύλης ιστορίας του οργάνου. Ερωτήσεις για τα έργα που ερμήνευσε ο μαθητής που αφορούν το στυλ, την εποχή και το συνθέτη τους.

Η επιτροπή εξετάσεων αποτιμά συνολικά την επίδοση της εξέτασης, χωρίς να βαθμολογεί κάθε ένα από τα προηγούμενα αντικείμενα ξεχωριστά.

2.3 Επισημάνσεις για το κυρίως μέρος (πίνακας).

α) Οι ασκήσεις, οι σπουδές και τα έργα ρεπερτορίου που αναφέρονται είναι ενδεικτικά, με την έννοια ότι δεν θεωρείται υποχρεωτικό να διδαχθούν τα συγκεκριμένα έργα ή ασκήσεις. Ο καθηγητής μπορεί να διδάξει αυτά ή άλλα αντίστοιχης αξίας, τεχνικής, εποχών και ανάλογης δυσκολίας.

β) Οι ενδεικτικές σπουδές που προτείνονται για κάθε στόχο τεχνικής του οργάνου αναγράφονται αμέσως μετά το στόχο. Θεωρήθηκε χρήσιμο όμως, να οριστεί ένας ιδιαίτερος στόχος τεχνικής με τίτλο «Σπουδές» ώστε να συμπεριλάβει σπουδές που έχουν ως στόχο ποικιλία τεχνικών και ευκινησίας των δύο χεριών και οι οποίες δεν ήταν δυνατόν να ενταχθούν στους ειδικούς επιμέρους στόχους.

γ) Σχετικά με τους μουσικούς όρους που χρησιμοποιούνται, διευκρινίζεται ότι με τον όρο «αρπέζ» εκφράζεται η μία προς μία απόδοση των φθόγγων που προκύπτουν από τις τρίφωνες ή τετράφωνες συγχορδίες. Ο όρος χρησιμοποιείται για την αποφυγή σύγχυσης με τον όρο «αρπισμοί» που χρησιμοποιείται για να εκφράσει την κιθαριστική τεχνική των αρπισμών πάνω σε τυποποιημένες συγχορδίες (ακόρντα).

δ) Με τον όρο «ακόρντα» εννοούνται οι τυποποιημένες συγχορδίες συνοδείας που έχουν καθιερωθεί διεθνώς. Για τα ακόρντα προτιμώνται τα διεθνώς καθιερωμένα σύμβολα A = Λα μείζων, Dm = Ρε ελάσσων κλπ.

ε) Εκτός από τους μουσικούς όρους που έχουν καθιερωθεί στα ελληνικά όπως κλίμακες, μπαρέ, θέσεις, δεμένοι φθόγγοι κλπ., οι υπόλοιποι όροι αναγράφονται στη γλώσσα που είναι διεθνώς καθιερωμένοι, όπως appoggiatura, glissando, rasgueado, pizzicato, κλπ.

2.4 Προτεινόμενες διδακτικές πρακτικές, κοινές για όλα τα επίπεδα.

α) Θερινή μελέτη. Προτείνεται ο έλεγχος και η αξιολόγηση της θερινής εργασίας όσον αφορά την τεχνική, αλλά και τις σπουδές και τα έργα ρεπερτορίου που προτάθηκαν από τον καθηγητή κατά τη λήξη της σχολικής χρονιάς και ανατέθηκαν για μελέτη στον μαθητή κατά τους θερινούς μήνες. Αξιολογείται η τεχνική αρτιότητα του μαθητή σε σχέση με το τεχνικό επίπεδο που είχε κατακτήσει κατά τη διάρκεια των μαθημάτων της περσινής σχολικής χρονιάς. Επισημαίνεται η ανάγκη της θερινής μελέτης και εγρήγορσης. Τα προτεινόμενα για θερινή μελέτη έργα και σπουδές, πρέπει να βασίζονται σε διδαγμένες τεχνικές και να μη περιέχουν άγνωστα μουσικά στοιχεία.

β) Διαχείριση ρεπερτορίου. Ο καθηγητής κατά την προηγούμενη χρονιά έχει ήδη παροτρύνει τον μαθητή να διατηρεί ένα ελάχιστο ρεπερτόριο, τουλάχιστον 5 έργων για κιθάρα, της επιλογής του. Τα έργα αυτά καλό είναι να μην παρουσιάζουν αυξημένο βαθμό δυσκολίας, δηλαδή να μην προσεγγίζουν το όριο των δυνατοτήτων του, έτσι ώστε ο μαθητής να κατέχει πλήρως την τεχνική τους και να μπορεί να εκφράζει άνετα το περιεχόμενό τους. Ο μαθητής θα πρέπει να επιλέγει μόνος του το κάθε έργο και να αναλαμβάνει να αντικαθιστά με νεότερα, τα παλαιότερα και παρωχημένης τεχνικής δυσκολίας διδαχθέντα μουσικά κομμάτια, ώστε να παραμένει ο ίδιος αριθμός έργων για την «συντήρηση - διαχείριση του ρεπερτορίου». Ο μαθητής αξιολογείται για την επιμέλειά του στη διαχείριση του ρεπερτορίου, που οφείλει να ερμηνεύει από μνήμης.

γ) Κάρτα ενημέρωσης μαθητή και γονέα. Προτείνεται η χρήση μονοσέλιδης έντυπης κάρτας, όπου στην $1^{η}$ στήλη αναγράφεται η ημερομηνία του μαθήματος, στην $2^{η}$ στήλη μια συνοπτική παρατήρηση αξιολόγησης, όπως: «απουσίαζε» ή «πολύ καλά» ή «μπράβο» ή «χωρίς βιβλία» ή «αδιάβαστος», κλπ., ενώ στην $3^{η}$ στήλη μια πιο εκτεταμένη παρατήρηση που αφορά όλο το μήνα, όπως για παράδειγμα: «μην αμελείς τη φροντίδα των νυχιών» ή «να προσέξεις τον ήχο σου» ή «η μελέτη που κάνεις δεν επαρκεί» ή «μπράβο, συνέχισε έτσι». Ο γονέας υπογράφει κάθε μήνα ότι έλαβε γνώση.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΚΙΘΑΡΑΣ - $1^{ο}$ ΕΠΙΠΕΔΟ

Α) Εισαγωγή

Στο $1^{ο}$ επίπεδο ο μαθητής εισάγεται στην έννοια της εκμάθησης του μουσικού οργάνου που διδάσκεται κατ' επιλογή του. Επιδιώκεται:

Η ορθή τοποθέτηση του σώματος και των χεριών του στην κλασική κιθάρα, ώστε να αρχίσει σταδιακά να κατανοεί και να εφαρμόζει τις βασικές τεχνικές κίνησης και κρούσης (νύξης των χορδών).

Η απόκτηση ευχέρειας στην εκτέλεση και ανάγνωση των φθόγγων της $1^{ης}$ θέσης καθώς και των φθόγγων της $1^{ης}$ χορδής έως το $12^{ο}$ τάστο.

Να κάνει χρήση των εύκολων μειζόνων κλιμάκων σε 1 ή 2 οκτάβες, των αρπέζ των συγχορδιών που σχηματίζονται με βάση την τονική τους, καθώς και ασκήσεων του δεξιού χεριού σε απλούς αρπισμούς.
Ο μαθητής καλείται να ερμηνεύει έργα από το ρεπερτόριο που αντιστοιχούν στο επίπεδό του και να γνωρίζει βασικά στοιχεία για τους συνθέτες τους.
Να δημιουργήσει το πρώτο του ρεπερτόριο, αποτελούμενο από πέντε κομμάτια της επιλογής του από τη διδαχθείσα ύλη.
Να γνωρίζει τα μέρη της κιθάρας, την ονομασία τους και τη λειτουργία τους.
Να μπορεί να συνοδεύει μια μελωδία, ή ένα τραγούδι, κάνοντας χρήση απλών τυποποιημένων συγχορδιών (ακόρντων).
Να μπορεί να εκτελεί ρυθμική και απλή μελωδική εκ πρώτης όψεως ανάγνωση (prima vista).
Ο μαθητής παροτρύνεται να λάβει μέρος σε σχολική συναυλία ερμηνεύοντας έργα για σόλο κιθάρα ή ντουέτο.

Β) Κύριο μέρος

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1.1 ΤΕΧΝΙΚΗ	**1.1.1** Στάση σώματος και τοποθέτηση του οργάνου.	**1.1.1** Καθοδήγηση του μαθητή για την ενδεδειγμένη τοποθέτηση της κλασικής κιθάρας. Λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σωματότυπου κάθε μαθητή. Εφαρμογή της χρήσης του υποποδίου ή εναλλακτικών στηριγμάτων που προσαρμόζονται στο όργανο.	**1.1.1** Τονίζεται η σημασία της ορθής τοποθέτησης του σώματος. Ο μαθητής καλείται: - Να τοποθετήσει σωστά αρκετές φορές την κιθάρα του, χωρίς τη βοήθεια του καθηγητή του. - Να ελέγχει, μετά το τέλος κάθε άσκησης, κατά πόσο διατηρεί τη σωστή θέση.
	1.1.2 Δεξί χέρι. Ευχέρεια στη χρήση όλων των συνδυασμών των δαχτύλων του δεξιού χεριού i-m-a.	**1.1.2** Ασκήσεις σε ανοικτές χορδές με απλά ρυθμικά σχήματα, σε συνδυασμούς i-m, m-a και i-a σε όλες τις χορδές, με ζυγό ή μονό αριθμό φθόγγων, ώστε ο μαθητής να μπορεί να αλλάζει χορδή χωρίς να χρησιμοποιεί το ίδιο δάχτυλο.	**1.1.2** έως **1.1.5** Έλεγχος των ασκήσεων με ή χωρίς μετρονόμο και σταδιακή αύξηση της ταχύτητας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χαλαρότητα των κινήσεων και στην καθαρότητα της άρθρωσης. Ο μαθητής αξιολογείται με γνώμονα: - Την σωστή τοποθέτηση του σώματος, του οργάνου, των χεριών και της ορθής νύξης. - Την καθαρότητα των παραγόμενων φθόγγων. - Την ταχύτητα με την οποία αναγνωρίζει, εκτελεί και ονοματίζει τους φθόγγους που έμαθε.
	1.1.3 Αριστερό χέρι. Ευχέρεια στη χρήση όλων των συνδυασμών των δαχτύλων του αριστερού χεριού.	**1.1.3** Ασκήσεις με αξίες τετάρτων, σε συνδυασμούς 1-2, 1-3, 1-4, 2-3, 2-4 και 3-4 σε όλες τις χορδές και σε ποικιλία θέσεων.	
	1.1.4 Ανάγνωση, αναγνώριση στην ταστιέρα και εκτέλεση όλων των φυσικών φθόγγων της 1ης θέσης.	**1.1.4.1** Ασκήσεις εκμάθησης των φθόγγων της 1^{ης} θέσης των τριών πρώτων χορδών. Ενδεικτικές ασκήσεις: J. Sagreras, τχ. 1,ασκ. 18, 21, καθώς και ασκήσεις πάνω στο μιξολύδιο τρόπο :	

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		 Ασκήσεις διδασκαλίας και εκμάθησης των φθόγγων των υπολοίπων χορδών (4η, 5η και 6η), με την παραπάνω μεθοδολογία. Ενδεικτικές ασκήσεις: J. Sagreras τχ.1, ασκήσεις 7, 8. Άλλες ασκήσεις επιλογής του διδάσκοντα από καταξιωμένες ελληνικές ή και διεθνείς μεθόδους διδασκαλίας.	Σημείωση: Σχετικά με τον τρόπο κρούσης των χορδών, tirando και apoyando, ο καθηγητής σύμφωνα με την προσωπική του διδακτική πρακτική και εμπειρία, διδάσκει και κατευθύνει προς το τρόπο κρούσης που θεωρεί επωφελέστερο για τον μαθητή. Συνιστάται η γνώση και εξοικείωση και με τους δύο τρόπους κρούσης.
	1.1.5 Χρήση του αντίχειρα (p).	**1.1.5.1** Ασκήσεις εκτέλεσης απλής μελωδίας με συνοδεία ανοικτών μπάσων, χωρίς ταυτόχρονη κρούση του αντίχειρα (p). Ενδεικτικές ασκήσεις: - J. Sagreras, τχ. 1, άσκ. 42. - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ-έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης), ασκήσεις 9, 16 και 30 (D. Aguado). **1.1.5.2** Μελωδικές ασκήσεις στις μπάσες χορδές με τον αντίχειρα (p) μόνο. Ενδεικτικές ασκήσεις: - E. Pujol, τχ. 2, άσκηση 7 - A. Carlevaro, *Microestudios* vol 1, άσκ. n.1. - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ-έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης). άσκ. 20 (Το τρένο). Άλλες ασκήσεις επιλογής του διδάσκοντα.	
	1.1.6 Εκτέλεση αρμονικών διαστημάτων. Τεχνική συγχορδιών.	**1.1.6** Ταυτόχρονη κρούση δύο φθόγγων σε γειτονικές χορδές με συνδυασμό δαχτύλων i-m και m-a. Διδασκαλία ασκήσεων για εκτέλεση με την προσθήκη αντίχειρα (p-im, p-ma). Ενδεικτικές ασκήσεις: - E. Pujol, τχ. 2, άσκ. 20. - J. Sagreras, τχ. 1, άσκ. 41. - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ- έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης), άσκ. 12. Δίφωνες ασκήσεις με συνοδεία ανοικτών μπάσων, με ταυτόχρονη κρούση δύο χορδών (p-i, p-m, p-a). Ενδεικτικές ασκήσεις: -E. Pujol, τχ. 2, ασκ. 70-76. - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ-έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης), άσκηση 21.	**1.1.6** Για την αξιολόγηση της κίνησης ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην χαλαρή και προς την παλάμη κίνηση των δαχτύλων, που θα αποτελέσει τη βάση για το κτίσιμο του καλού ήχου.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		Συγχορδίες τριών φθόγγων με pim, pma, pia και συγχορδίες τεσσάρων φθόγγων με pima. Ενδεικτικές ασκήσεις: - J. Sagreras, τχ. 1, ασκ. 45, 47, 51. - E. Pujol, τχ. 2, άσκ. 26 - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ- έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης), άσκ. 23δ. Σημείωση: Τα διάφορα είδη συγχορδιών διδάσκονται σταδιακά σε ακολουθία μαθημάτων.	
	1.1.7 Εκτέλεση απλών αρπισμών.	**1.1.7** Διδασκαλία και μελέτη ασκήσεων με συνδυασμένη χρήση όλων των δαχτύλων. Προτεινόμενοι συνδυασμοί: p-i-m-a-m-i, p-i-m-a-i-m, p-i-m-i-a-i-m-i κ.ά. Ενδεικτικές ασκήσεις: - J. Sagreras, τχ. 1, ασκ. 46, 48 και 53. - M. Giuliani, op 100, άσκ. 1.	**1.1.7** Στην αξιολόγηση των αρπισμών και των συγχορδιών δίνεται έμφαση περισσότερο στην ποιότητα της ορθής εκτέλεσης παρά στην ταχύτητα.
	1.1.8 Κλίμακες, αρπέζ, και συγχορδίες.	**1.1.8.1** Εξοικείωση με τις μείζονες και ελάσσονες κλίμακες: Ντο, Σολ μείζονα και λα, μι ελάσσονα (μελωδική- αρμονική) σε μία οκτάβα. **1.1.8.2** Αρπέζ στη συγχορδία της τονικής των κλιμάκων Ντο, Σολ μείζονα και λα, μι ελάσσονα. Παράδειγμα αρπέζ Ντο Μείζων: **1.1.8.3** Μείζονες κλίμακες στην πρώτη θέση. Κλίμακες Ντο, Σολ, Ρε, Λα, Μι, Φα και Σιb μείζονες σε 2 οκτάβες στην πρώτη θέση με κατάληξη στην 1η χορδή στην θέση που κορυφώνεται η κάθε κλίμακα. **1.1.8.4** Χρωματική κλίμακα στην πρώτη θέση και χρωματική κλίμακα έως το 12ο τάστο της 1ης χορδής. **1.1.8.5** Διδασκαλία και εκμάθηση των ακόρντων C, G, D, A, E, Am, Em, Dm και εφαρμογή τους σε απλά τραγούδια.	**1.1.8** Στην αξιολόγηση της εκτέλεσης των κλιμάκων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σταθερότητα και η ευχέρεια εκτέλεσης, καθώς και η καθημερινή μελέτη. Η χρήση μετρονόμου στις κλίμακες θεωρείται απαραίτητη.
	1.1.9 Σπουδές και ασκήσεις.	**1.1.9** Διδασκαλία και μελέτη σπουδών και ασκήσεων από καταξιωμένες μεθόδους διδασκαλίας ή συλλογές σπουδών. Οι σπουδές θα πρέπει να συνδυάζουν και να ολοκληρώνουν τους τεχνικούς στόχους του 1ου επιπέδου.	**1.1.9** Ο μαθητής προς το τέλος του επιπέδου θα πρέπει να έχει κατακτήσει την τεχνική σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μπορεί

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		Σπουδές ενδεικτικής δυσκολίας: - E. Pujol, τχ. 1, ασκ. 25, 30, 32, 56. - J. Sagreras, τχ. 1, ασκ. 54, 56, 59, 61, 62, 65, 67 ή άλλες παρόμοιας δυσκολίας	να εκτελεί τις σπουδές που αναγράφονται ή άλλες παρόμοιας δυσκολίας.
1.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ	**1.2.1** Ρεπερτόριο.	**1.2.1** Διδασκαλία και εκτέλεση κομματιών που περιέχουν συνδυαστικά τους στόχους της αισθητικής και της τεχνικής του επιπέδου. Ενδεικτικά έργα για το επίπεδο: **Αναγέννηση:** - Anonymous, *Greensleeves*. - A. Le Roy, *Almande "La mon amy la"* (1ere Libre de tablature de guiterre) - L. Milan, *Pavana a Pisador* (Libro de Mùsica de vihuela) - Anonymous, What if a day, or a month, or a year. **Μπαρόκ:** - J. P. Krieger, *Minuetto*. - J.A. Logy, *Capriccio en la mineur* - J. de Saint Luc, *Bourrée*. **Κλασική και ρομαντική:** - J. Meissonnier, *Affetuoso* (ή *Vals*). **20^{ου} αιώνα:** - Δ. Φάμπας, *9 Ρομαντικά Πρελούδια*, Prelude n. 7. - J. Ferrer, *Ejercicio* n. 9.	**1.2.1** Προτεινόμενη διαχείριση ρεπερτορίου. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.γ).
	1.2.2 Εισαγωγή στην ερμηνευτική αισθητική μέσα από την εκτέλεση διασκευασμένων γνωστών μελωδιών	**1.2.2.1** Διδασκαλία, εκτέλεση και ακρόαση μουσικών έργων διασκευασμένων για κιθάρα, σε μονοφωνική ή απλή πολυφωνική επεξεργασία και σε αντιστοιχία με τις τεχνικές δυνατότητες του επιπέδου. **1.2.2.2** Γνωριμία με τη «μουσική του κόσμου» (world music) μέσω μελωδιών από διαφορετικές μουσικές γωνιές του πλανήτη, με μαθητοκεντρική αντίληψη. Συνιστάται η επιλογή κομματιών που μπορούν να εκτελεστούν στην τάξη σε duetto. Ενδεικτικά κομμάτια από την ελληνική, ευρωπαϊκή, λατινοαμερικάνικη και αφρικανική μουσική παράδοση όπως Κερκυραϊκός, Ο Μενούσης, Σεικίλου Σκόλιον , Tourdion (Γαλλία), Kumbaya (Αφρική), La Llorona (Μεξικό) κ.α.	**1.2.2** Ηχογράφηση κομματιού από το μαθητή και σχολιασμός-αξιολόγηση από τον ίδιο σε συνεργασία με τον καθηγητή του. Η αξιολόγηση θα εξετάζει στοιχεία της εκτέλεσης όπως: - η καθαρή άρθρωση, - ο ήχος που παράγεται με την κρούση της χορδής από το νύχι - η ισορροπία μεταξύ των δύο φωνών, όπου αυτές υπάρχουν.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1.3 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡ-ΓΕΙΑ	**1.3.1** Γνώση των βασικών μερών της κιθάρας και της λειτουργίας αυτών. **1.3.2** Εισαγωγή στις ιστορικές περιόδους της μουσικής.	**1.3.1.1** Γνωριμία με τα μέρη της κιθάρας και των βασικών λειτουργιών τους. Επιπρόσθετα, μπορούν να αξιοποιηθούν κατασκευαστικά σχέδια με σκοπό την απεικόνιση και κατανόηση του εσωτερικού του ηχείου. Συστήνεται η εκπαιδευτική εκδρομή σε οργανοποιείο. **1.3.1.2** Γνωριμία με άλλα ήδη κιθάρας όπως είναι η ακουστική, η δωδεκάχορδη, η ηλεκτρική κ.λπ. **1.3.1.3** Διακόσμηση της αίθουσας με εικόνες, φωτογραφίες, αφίσες κ.ά. που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδακτική του μαθήματος και συμμετοχή των μαθητών στην ανανέωση και τον εμπλουτισμό τους. **1.3.2.** Εισαγωγή στις εποχές της μουσικής και τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά τους. Γνωριμία με τους συνθέτες, των οποίων ασκήσεις και κομμάτια εκτελεί ο μαθητής.	**1.3** Ο μαθητής αξιολογείται: - Για τις γνώσεις του πάνω στην ονοματολογία και τη λειτουργία των μερών της κιθάρας. - Για την προθυμία του να αποκτήσει πρόσθετες γνώσεις για το όργανο επιλογής. **1.3.2** Ο μαθητής οφείλει να γνωρίζει την ονομασία και την χρονική οριοθέτηση των μουσικών ιστορικών περιόδων.
1.4 ΕΚ ΠΡΩΤΗΣ ΟΨΕΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	**1.4** Ρυθμική εκ πρώτης όψεως ανάγνωση.	**1.4.1** Ρυθμική prima vista σε μία χορδή με ποικιλία διαρκειών που διδάχθηκαν στο 1^{ο} επίπεδο. **1.4.2** Ρυθμική prima vista με συνδυασμό ανοικτών χορδών, για την κατανόηση της έννοιας της διφωνίας. **1.4.3** Μελωδική prima vista σε ασκήσεις μονοφωνικές και μελωδίες τις οποίες μπορεί να συνθέτει και ο καθηγητής, με φθόγγους και διάρκειες που έχουν κατακτηθεί από τον μαθητή. Συνιστάται η χρήση μίας διάρκειας ανά άσκηση. 	**1.4.1, 1.4.2** Έλεγχος του στόχου ανάγνωσης κατά τη διάρκεια του μαθήματος. **1.4.3** Τεστ με άγνωστη μελωδία όπως στο παράδειγμα. Συνιστώνται ασκήσεις χωρίς δακτυλοθεσία προκειμένου να διαπιστωθεί εάν ο μαθητής έχει εμπεδώσει την ονομασία των φθόγγων και τη θέση τους στην ταστιέρα.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1.5. ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	**1.5.** Εμφάνιση του μαθητή σε συναυλία.	**1.5.1** Η εμφάνιση του μαθητή σε μία μαθητική συναυλία σε αυτό το επίπεδο, αν και επιθυμητή, δεν είναι υποχρεωτική, αλλά επαφίεται στην εκτίμηση του διδάσκοντα καθηγητή λαμβάνοντας υπ' όψη τα παιδαγωγικά αποτελέσματα που θα είχε η έκθεση στο κοινό καθώς επίσης και: - το επίπεδο της ύλης την οποία έχει καλύψει ο μαθητής, - τη σταθερότητα της μελέτης του καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, - την προσωπικότητα και την ιδιοσυγκρασία του. Η άρτια προετοιμασία του μαθητή και παράλληλα η προτροπή και η ενθάρρυνσή του, θεωρούνται στοιχεία που θα καθορίσουν μια επιτυχημένη πρώτη εμφάνιση. **1.5.2** Εισαγωγή στην έννοια της σκηνικής παρουσίας. Διδάσκονται οι βασικές πρακτικές της επιτυχημένης σκηνικής παρουσίας όπως είναι η σωστή μελέτη και προετοιμασία, η προθέρμανση, ο έλεγχος του tempo, η ψυχολογική προετοιμασία, η συγκέντρωση κλπ. Διδάσκεται το τυπικό της εμφάνισης όπως είναι η αρχική και τελική υπόκλιση, η αρχή και το κλείσιμο (finale) του κομματιού κ.α. Συνιστώμενες πρακτικές: - Επιλογή ντουέτου για την πρώτη σκηνική παρουσία είτε με τη συμμετοχή ενός μαθητή προχωρημένου και εμπειρότερου στις παραστάσεις είτε του καθηγητή. - Ακρόαση ενός τουλάχιστον recital κλασικής κιθάρας και σχολιασμός του στην τάξη. - Οργάνωση και διεξαγωγή συναυλίας των καθηγητών του σχολείου, με δημιουργική ακρόαση εκ μέρους των μαθητών και σχολιασμό της συναυλίας στην τάξη. - Οργάνωση και διεξαγωγή recital κιθάρας στο χώρο του σχολείου, μετά από πρόσκληση σε καταξιωμένο σολίστ. Συνιστάται να προηγηθεί του recital μία συζήτηση μεταξύ των μαθητών και του σολίστ, πάνω στο πρόγραμμα που θα ερμηνεύσει και σε θέματα γενικότερου κιθαριστικού ενδιαφέροντος. - Συζήτηση στην τάξη με αφορμή την τελευταία σκηνική παρουσία των μαθητών.	**1.5** Ο καθηγητής αξιολογεί την πρώτη εμφάνιση του μαθητή, με διάθεση ενθάρρυνσης και βελτίωσης της συνολικής εικόνας του σε μελλοντική συναυλία.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1.6 ΔΗΜΙΟΥΡ-ΓΙΚΟΤΗΤΑ	**1.6.1** Σύνθεση μελωδιών από τον μαθητή, με φθόγγους της 1ης θέσης. **1.6.2** Συνοδεία τραγουδιών με απλό ρυθμό και απλές αρμονικές αλλαγές.	Προτεινόμενες διδακτικές πρακτικές: **1.6.1** Άσκηση σύνθεσης μελωδίας. Ο καθηγητής προτείνει μια διδαχθείσα ενδιαφέρουσα άσκηση, που ο μαθητής θα χρησιμοποιήσει ως πρότυπο για μία ανάλογη δική του σύνθεση. Ο καθηγητής διαβάζει και ακούει τη σύνθεση του μαθητή από τον ίδιο, κάνει παρατηρήσεις ως προς τη μορφή και τη σωστή καταγραφή της νέας μελωδίας, καθώς και για την ίδια την εκτέλεση. Ο καθηγητής παίζει μαζί με τον μαθητή για την αρμονική ολοκλήρωση της νέας σύνθεσης, αλλά και τη δημιουργική συνεργασία καθηγητή - μαθητή. **1.6.2** Επιλογή και εκτέλεση τραγουδιού με μαθητοκεντρικά κριτήρια. Συνιστάται η επιλογή τραγουδιών από το ελληνικό και ξένο ρεπερτόριο με γνώμονα τη διαχρονικότητα, την απλή ρυθμική συνοδεία και τη χρήση ακόρντων που περιλαμβάνονται στο 1ο επίπεδο και μπορεί να υποστηρίξει τεχνικά ο μαθητής.	**1.6** Ο στόχος είναι προαιρετικός. Συνεπώς προτείνεται η ενθάρρυνση και θετική αξιολόγηση του μαθητή για την επαφή του με τη δημιουργικότητα.

Γ) Αξιολόγηση

1. Ελάχιστες απαιτήσεις επιπέδου

Ο μαθητής κατά τη λήξη της σχολικής χρονιάς πρέπει να έχει κατακτήσει κατ' ελάχιστο τις παρακάτω τεχνικές και δεξιότητες:
- Ασκήσεις τεχνικής. Διδαχθείσες κλίμακες, αρπέζ, συγχορδίες και τεχνικές του αριστερού χεριού.
- Ικανοποιητική εφαρμογή των παραπάνω τεχνικών στις σπουδές και το ρεπερτόριο.
- Μελέτη και εκτέλεση σε άρτιο επίπεδο τουλάχιστον 3 από τις σπουδές της ύλης του επιπέδου και τουλάχιστον 5 έργων του ρεπερτορίου.
- Να κατέχει τα βασικά στοιχεία της ιστορίας του οργάνου και τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία που αφορούν τους συνθέτες των έργων που ερμηνεύει.
- Να επιδεικνύει ζήλο και να ενδιαφέρεται για τους επιμέρους στόχους.

2. Αξιολόγηση ετήσιων εξετάσεων

Ο μαθητής εξετάζεται στα αντικείμενα που περιγράφονται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.2).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΚΙΘΑΡΑΣ - 2^{ο} ΕΠΙΠΕΔΟ

Α) Εισαγωγή:

Σε αυτό το επίπεδο ο μαθητής αναμένεται να έχει εμπεδώσει και παγιώσει τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν στο 1^{ο} επίπεδο και επιδιώκεται:
Να αναπτύξει την ανάγνωση και εκτέλεση των φθόγγων 1^{ης} και της 2^{ης} θέσης, όπως και των φθόγγων της 1^{ης} χορδής μέχρι το 12^{ο} τάστο.
Να εκτελεί μείζονες, ελάσσονες κλίμακες και τα αρπέζ της τονικής αυτών σε 2 οκτάβες, αρπισμούς, ανιόντες και κατιόντες δεμένους φθόγγους και να μυηθεί στην τεχνική μπαρέ.

Να είναι σε θέση να ερμηνεύει έργα από το ρεπερτόριο του 2ου επιπέδου.
Να αναπτύξει την ικανότητα συνοδείας μιας μελωδίας ή τραγουδιού κάνοντας χρήση ακόρντων με ανοιχτές χορδές στην πρώτη θέση και με μπαρέ σε εύκολες φόρμες.
Να αποκτήσει βασικές γνώσεις για την ιστορία της κλασικής κιθάρας και να ακούσει έργα συνθετών που εκπροσωπούν τις ιστορικές εποχές του οργάνου.
Να αποκτήσει άνεση στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση μονοφωνικών μελωδιών στη 1η θέση, με απλές αλλοιώσεις και χρονικές αξίες.
Συνιστάται η εμφάνιση του μαθητή δύο φορές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, εκ των οποίων η μία με πρόγραμμα για σόλο κιθάρα.

Β) Κύριο μέρος

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
2.1 ΤΕΧΝΙΚΗ	Απαιτείται: Άριστη γνώση των τεχνικών του 1ου επιπέδου.	Κατά την αρχή της σχολικής χρονιάς επισημαίνεται η ανάγκη επανάληψης, διατήρησης και μελέτης όλων των βασικών ασκήσεων τεχνικής του προηγούμενου επιπέδου όπως κλίμακες, ασκήσεις με αρπισμούς, κλπ., έως ότου αντικατασταθούν με νέες ανάλογης τεχνικής δυσκολίας. Γίνεται σύντομη περιγραφή των απαιτήσεων του 2ου επιπέδου με παραδείγματα ασκήσεων τεχνικής, σπουδές και έργα ρεπερτορίου.	Θερινή μελέτη. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.α). **2.1.** Ο μαθητής στις ασκήσεις τεχνικής αξιολογείται με γνώμονα: - Την από μνήμης εκτέλεση. - Την ποιότητα του παραγόμενου ήχου. - Την ταχύτητα εκτέλεσης. - Τη μεθοδική εργασία και την ενσωμάτωσή της στην καθημερινή μελέτη.
	2.1.1 Αναγνώριση και ευχερής ανάγνωση των φθόγγων της 2ης θέσης. **2.1.2** Αναγνώριση και ευχέρεια στην ανάγνωση των φθόγγων της 1ης χορδής μέχρι το 12ο τάστο.	**2.1.1** Διδασκαλία και χρήση καταλλήλων κλιμάκων που αποσκοπούν στην αφομοίωση και απομνημόνευση των νέων φθόγγων, όπως είναι για την 2η θέση οι μείζονες Σολ και Ρε. Σημείωση: Δεν είναι απαραίτητο να ολοκληρώνονται οι κλίμακες σε πλήρεις οκτάβες, αφού ως ασκήσεις αποσκοπούν στην εμπέδωση των φθόγγων της θέσης και μόνο. Ο διδάσκων μπορεί να προτείνει την εκτέλεσή τους εξ' ολοκλήρου ή τμηματικά ή να παραπέμπει σε άλλες κλίμακες κατά την κρίση του. **2.1.2** Για την εξοικείωση ως το 12ο τάστο και την πληρέστερη εκμάθηση των φθόγγων, προτείνεται η συνέχιση της χρωματικής κλίμακας από μι, η διατονική κλίμακα του μι και η MI μείζονα σε μία οκτάβα στην 1η χορδή.	**2.1.1** και **2.1.2** Αξιολογείται η ευχέρεια του μαθητή να αναγνωρίζει και να κατονομάζει με ταχύτητα τους φθόγγους στις επιλεγμένες θέσεις. Προτείνεται η ταυτόχρονη προφορά των φθόγγων για την αποτελεσματικότερη εκμάθησή τους.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	2.1.3 Μείζονες και ελάσσονες κλίμακες και αρπέζ σε 2 οκτάβες.	**2.1.3.1** Διδασκαλία μειζόνων και ελασσόνων μελωδικών κλιμάκων σε 2 οκτάβες από την 5η και 6η χορδή, χωρίς τη χρήση ανοιχτών χορδών. Μεταφορά (transporto) με τη διατήρηση της ίδιας δακτυλοθεσίας. Υπόδειξη τρόπων και τεχνικών μελέτης των κλιμάκων από τον εκπαιδευτικό όπως: - Χρησιμοποίηση συνδυασμών δακτύλων του δεξιού χεριού (i-m, m-a, i-a). - Χρήση απλών ρυθμικών μοτίβων κατά τη μελέτη. - Μελέτη με τονισμό φθόγγων. - Χρήση του μετρονόμου με σταδιακά αυξανόμενη ταχύτητα, ανάλογα με τις δυνατότητες του μαθητή. **2.1.3.2** Εκτέλεση αρπέζ των μειζόνων Ρε, Λα, Μι, Φα και της ρε ελάσσονος σε δύο οκτάβες. Παράδειγμα ρε ελάσσονα: 	**2.1.3.1** και **2.1.3.2** Για την αξιολόγηση της μελέτης των κλιμάκων και αρπέζ δίνεται έμφαση: -Στην καθαρότητα της άρθρωσης. - Στην επιμέλεια μελέτης με διαφορετικές τεχνικές σε συνδυασμούς δακτύλων του δεξιού, i-m, m-a, i-a. - Στην ανάγκη χρήσης του μετρονόμου ως εργαλείου αυτοαξιολόγησης της προόδου. Προτεινόμενη ένδειξη μετρονόμου για το μέσο μαθητή 50 -69 bpm /2
	2.1.4 Τεχνική και ευκινησία του δεξιού χεριού.	**2.1.4** Διδασκαλία αρπισμών με διάφορους συνδυασμούς όλων των δακτύλων του δεξιού χεριού. Προτεινόμενες ασκήσεις για τους αρπισμούς : - M. Giuliani, *Studio per la Chitarra*, op.1, ασκ. 2 έως 10. - E. Pujol,τχ. 2, ασκ. 83,84,86,88. ή άλλες αντίστοιχου βαθμού δυσκολίας. Προτεινόμενες σπουδές για αρπισμούς: -D. Aguado, *Metodo para guitarra*, Part 1, Σπουδή 19. - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ-έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης), άσκ. 66 ή άλλες παρόμοιας δυσκολίας.	**2.1.4** Αρπισμοί. Δίνεται έμφαση στον σταθερό ρυθμό, τους σωστούς τονισμούς και δευτερευόντως στην ταχύτητα της εκτέλεσης.
	2.1.5 Τεχνική και ευκινησία του αριστερού χεριού: **2.1.5.1** Ανιόντες και κατιόντες	**2.1.5** Διδασκαλία ανιόντων και κατιόντων δεμένων φθόγγων καθώς και μπαρέ. **2.1.5.1** Ασκήσεις και σπουδές με ανιόντες και κατιόντες δεμένους φθόγγους.	**2.1.5.1** Για τους ανιόντες, κατιόντες δεμένους φθόγγους αξιολογείται η: - Καθαρότητα και ισορροπία της έντασης

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	δεμένοι φθόγγοι.	Προτεινόμενες ασκήσεις: - E. Pujol, τχ.2, ασκ. 91 έως 94. - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ-έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης), άσκ. γ7 έως γ16 Προτεινόμενες σπουδές: A. Carlevaro, *Microestudios*, ασκ. No 7. - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ-έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης), άσκ. 55, 56 ή παρόμοιας δυσκολίας.	των φθόγγων. - Ακρίβεια στη ρυθμική εκτέλεση των δεμένων φθόγγων. - Ορθή τοποθέτηση των δακτύλων και επιμέλεια στη φροντίδα των νυχιών του αριστερού χεριού.
	2.1.5.2 Μπαρέ.	**2.1.5.2** Εισαγωγή και διδασκαλία της τεχνικής μπαρέ, αρχικά ως μισό και στη συνέχεια ολόκληρο. Σε αυτό το επίπεδο εμπεδώνεται η χρήση του μισού μπαρέ και εισάγεται η χρήση του ολόκληρου. Προτεινόμενες ασκήσεις: - E. Pujol, τχ. 2^{ο}, ασκ. 66, 67. ή παρόμοιες κατ' επιλογή του διδάσκοντος. Προτεινόμενες σπουδές: - E. Pujol, τχ. 2^{ο}, Etude II. - Μέθοδος Κλασικής Κιθάρας (προ-έκδοση για το Μουσικό Παλλήνης), άσκ. 42. ή παρόμοιας δυσκολίας κατ' επιλογή του διδάσκοντος.	**2.1.5.2** Για το μισό μπαρέ αξιολογείται: -Η καθαρότητα των φθόγγων του μπαρέ αλλά και των φθόγγων εκτός μπαρέ. - Η ορθή τοποθέτηση των δαχτύλων. - Η διατήρηση της ορθής στάσης του δεξιού χεριού παρά την εφαρμογή του μπαρέ. Ενδείκνυται η χορδή προς χορδή εκτέλεση για τον έλεγχο της σαφήνειας των φθόγγων του μπαρέ.
	2.1.5.3 Μείζονες και ελάσσονες συγχορδίες με χρήση μπαρέ.	**2.1.5.3** Διδασκαλία των συγχορδιών με μπαρέ σε τυποποιημένα ακόρντα με χρωματική μεταφορά κάθε τυποποιημένης φόρμας. Διδάσκονται οι 2 βασικές φόρμες ακόρντων με μπαρέ: π.χ. Ακόρντα G, Gm στην 3^{η} θέση. Συστήνεται να έχει προηγηθεί διδασκαλία των συγχορδιών με μισό μπαρέ στις τέσσερις πρώτες χορδές, ως μέρος των τυποποιημένων ακόρντων με ολόκληρο μπαρέ.	**2.1.5.3** Έλεγχος της δεξιότητας ως προς: - Την καθαρότητα των φθόγγων. - Την ικανότητα της εύρεσης και εκτέλεσης του ακόρντου.
	2.1.6 Σπουδές. Εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής.	**2.1.6** Μελέτη και εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής και ευκινησίας των δύο χεριών (βλ. εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας, 2.3.β). Προτεινόμενες Σπουδές μικτής τεχνικής: - E. Pujol, τχ. 2^{ο} Etude I, VI, XII. - J. Sagreras, τχ. 1, ασκ. 84. - L. Brouwer, *Estudios Sencillos*, n. 1, 3. ή παρόμοιας δυσκολίας κατ' επιλογή του διδάσκοντος.	**2.1.6** Κατά την εκτέλεση των σπουδών ο μαθητής αξιολογείται για: - Την σωστή εφαρμογή των προηγούμενων τεχνικών. - Την τήρηση της ρυθμικής αγωγής και της ένδειξης του μετρονόμου (όπου σημειώνεται). Σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης θεωρείται ο αριθμός των σπουδών που ο

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
			μαθητής ερμήνευσε με επάρκεια κατά τη σχολική χρονιά. Απαραίτητες για την εμπέδωση του επιπέδου θεωρούνται 7 σπουδές. Η ελάχιστη επίδοση σπουδών αναγράφεται στο τέλος μετά τον πίνακα (βλ. Γ.1 Αξιολόγηση).
2.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ	**2.2.1** Εκτέλεση έργων από το ρεπερτόριο της κιθάρας διαφόρων εποχών και τεχνοτροπιών.	**2.2.1** Προτεινόμενα ενδεικτικά έργα για το επίπεδο. **Αναγέννηση:** - Anonymous, *Packington Pound.* - Anonymous, *The Sick Tune.* **Μπαρόκ:** - L. Mozart, Bourrée. - J.K.F. Fiischer, *Gavotte en la mineur.* - G. Sanz, *Danza de las Hachas.* - S.L. Weiss, *Minuet* , Sonata n. 34 in D minor. **Κλασική & Ρομαντική:** - J.K. Mertz, *Guitar Skole* n. 9 , Adagio. - L.V. Call, *Leichte Sonata.* **20ου αιώνα:** - J. Duarte, *Simply Blues.* - C. Domeniconi, *24 Präludien*, αρ. 2 και 3. - N. Koshkin, *24 Easy Pieces*, αρ. 2-6. Επιλογές από ελληνικές και ξενόγλωσσες εκδόσεις συλλογών έργων. Άλλα έργα ανάλογης δυσκολίας.	**2.2.1** Αξιολογείται ο αριθμός και η ποιότητα της εκτέλεσης των έργων που μελέτησε ο μαθητής. Η μελέτη και εκτέλεση 5-7 έργων κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς θεωρείται ικανοποιητική. Προτεινόμενη διαχείριση ρεπερτορίου. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.γ).
	2.2.2 Ο μαθητής επιδιώκεται: - Να κατανοήσει τη σωστή εκτέλεση των πιο συνηθισμένων όρων ερμηνείας ενός έργου. - Να μυηθεί στην έννοια της ερμηνείας. - Να βελτιώνει όλο και περισσότερο την ποιότητα του ήχου του.	**2.2.2** Διδασκαλία και εφαρμογή: - Των όρων δυναμικής όπως *p, f , crescendo* και *decrescendo* και την εφαρμογή τους στα εκτελούμενα έργα και στις σπουδές. - Των όρων ρυθμικής αγωγής της εκτέλεσης. Επεξήγηση και εφαρμογή των πιο συνηθισμένων όρων ρυθμικής αγωγής, όπως: *andante, moderato, allegro* κ.λπ. - Των απλών αλλαγών στη ρυθμική εξέλιξη ενός έργου. Επεξήγηση και εφαρμογή των όρων *accelerando*, *ritenuto*, *ritardando*, *fermata* (κορώνα). Επισημαίνεται η διαφορά μεταξύ της ρυθμικής αγωγής και των αλλαγών ταχύτητας κατά την εκτέλεση. - Επισημαίνεται η σημασία της ποιότητας του ήχου ως βασική αρχή καλής	**2.2.2** Αξιολογείται η επιμέλεια στα αντικείμενα που αναφέρονται. Αποτιμάται η κατ' οίκον ενασχόληση στις προτάσεις του καθηγητή που αφορούν: - Την ανταπόκριση και επιμέλεια στις νέες τεχνικές, την απόδοση δυναμικών και των άλλων βασικών μέσων ερμηνείας. - Την παρακολούθηση και ακρόαση ηχογραφήσεων και βίντεο με διακεκριμένους σολίστ στα έργα που ερμηνεύει ο μαθητής και σε άλλα που

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		ερμηνείας και ο ρόλος του σχήματος και της φροντίδας των νυχιών.	προτείνει ο καθηγητής.
2.3 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡ-ΓΕΙΑ	**2.3.1** Ιστορία του οργάνου από την αρχαιότητα έως σήμερα. **2.3.2** Αισθητική καλλιέργεια. **2.3.3** Βιογραφικά στοιχεία για τους συνθέτες των διδαγμένων έργων.	**2.3.1** Διδάσκεται η συνοπτική ιστορία του οργάνου από την αρχαιότητα έως την εποχή μας. Γίνεται αναφορά στους αρχαίους και στους πιο πρόσφατους προγόνους του οργάνου και τα χαρακτηριστικά τους, όπως είναι η βιχουέλα, το λαούτο, η αναγεννησιακή και μπαρόκ κιθάρα, η θεόρβη κ.λπ. Αναφορά στην σύγχρονη κιθάρα, στον A. Torres καθώς και στις σύγχρονες κατασκευαστικές εξελίξεις. **2.3.2** Ακρόαση ενδεικτικών ηχητικών παραδειγμάτων, για τα όργανα εποχής. **2.3.3** Περιληπτική βιογραφία συνθετών, των οποίων ασκήσεις και κομμάτια διδάσκεται ο μαθητής.	**2.3** Ο μαθητής αξιολογείται: - Με ερωτήσεις επί της ιστορίας του οργάνου. - Για την προθυμία του να ερευνήσει και να αποκτήσει επιπλέον γνώσεις και εμπειρίες ακρόασης.
2.4 ΕΚ ΠΡΩΤΗΣ ΟΨΕΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	**2.4** Εκ πρώτης όψεως ανάγνωση μονοφωνικών μελωδιών στην 1η θέση.	**2.4.** Εκ πρώτης όψεως ανάγνωση άγνωστων μουσικών κειμένων ανάλογων με τα εύκολα μονοφωνικά έργα του 1ου επιπέδου. Διδακτικές πρακτικές: - Τα μουσικά κείμενα να είναι χωρίς δακτυλοθεσία. - Ο καθηγητής εκτελεί μια μικρή απλή μελωδία 5-8 φθόγγων, την οποία ο μαθητής αναπαράγει εξ ακοής με την κιθάρα του (playback).	**2.4** Για την ικανότητα στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση ο μαθητής αξιολογείται με γνώμονα: - Τον χρόνο που χρειάζεται για την αποτελεσματική ανάγνωση και εκτέλεση ενός αγνώστου μουσικού κείμενου. - Την ακρίβεια στην απόδοση της παρτιτούρας. - Την ικανότητα αναπαραγωγής (playback).
2.5 ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	**2.5** Ο μαθητής να εξοικειωθεί με την σκηνική παρουσία.	**2.5** Σε αυτό το επίπεδο ο μαθητής παροτρύνεται να συμμετέχει ενεργά ως κιθαριστής στις εκδηλώσεις του σχολείου είτε παίζοντας σόλο είτε συμμετέχοντας σε Μουσικά Σύνολα. Τονίζεται η σπουδαιότητα της ζωντανής εμφάνισης και τα οφέλη της. **2.5.2** Διδάσκονται και διευρύνονται οι πρακτικές της επιτυχημένης σκηνικής παρουσίας που περιγράφονται στο 1ο επίπεδο (βλ. 1.5.2)	**2.5** Ο μαθητής αξιολογείται για: - Την συμμετοχή του στις εκδηλώσεις του σχολείου. - Την συμμετοχή του στις πρόβες για την επίτευξη του στόχου. - Την συμμετοχή του στα πλαίσια του μαθήματος «Μουσικό Σύνολο Οργανοχρησία». - Την εφαρμογή των συμβουλών του διδάσκοντα που αφορούν τη σκηνική παρουσία.
2.6 ΑΥΤΟΣΧΕ-ΔΙΑΣΜΟΣ	**2.6** Αυτοσχεδιασμός με βάση συγκεκριμένο μελωδικό υλικό.	**2.6** Άσκηση αυτοσχεδιασμού. Ο καθηγητής επιλέγει μια απλή ρυθμική και αρμονική ακολουθία 4 ή 8 μέτρων, την οποία παρουσιάζει στον μαθητή. Στη συνέχεια δίνει στον μαθητή	**2.6** Ο στόχος είναι προαιρετικός. Συνεπώς προτείνεται η ενθάρρυνση και θετική αξιολόγηση του μαθητή για την επαφή

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		ένα μελωδικό και ένα ρυθμικό υλικό και καλεί το μαθητή να το χρησιμοποιήσει συνδυασμένα και αυτοσχεδιαστικά πάνω στην ακολουθία. Εναλλακτικά, η αρμονική ακολουθία μπορεί να είναι πρόταση του μαθητή, από το χώρο των μουσικών του προτιμήσεων. Παράδειγμα: Αυτοσχεδιάστε με υλικό τις νότες της κλίμακας λα αρμονική ελάσσονα, πάνω στη συνοδεία που παίζει ο καθηγητής σας. Προτεινόμενη αρμονική ακολουθία: Σε μέτρο 4/4, 2 μέτρα Am, 2 μέτρα Dm, 2 μέτρα E, 2 μέτρα Am. Παράδειγμα ρυθμικής ακολουθίας: 	του με τον αυτοσχεδιασμό.

Γ) Αξιολόγηση

1. Ελάχιστες απαιτήσεις επιπέδου

Ο μαθητής κατά τη λήξη της σχολικής χρονιάς πρέπει να έχει κατακτήσει κατ' ελάχιστο τις παρακάτω τεχνικές και δεξιότητες.

- Ασκήσεις τεχνικής. Διδαχθείσες κλίμακες, αρπέζ, συγχορδίες και τεχνικές του αριστερού χεριού.
- Ικανοποιητική εφαρμογή των παραπάνω τεχνικών στις σπουδές και στο ρεπερτόριο.
- Μελέτη και εκτέλεση σε άρτιο επίπεδο τουλάχιστον 3 από τις σπουδές της ύλης του επιπέδου και τουλάχιστον 5 έργων του ρεπερτορίου.
- Να κατέχει περιληπτικώς την ιστορία του οργάνου του επιπέδου του. Να γνωρίζει τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία των συνθετών, καθώς και τα είδη και τις μορφές των έργων που ερμηνεύει.
- Να έχει συμμετάσχει ως σόλο τουλάχιστον σε μια εκδήλωση του σχολείου.
- Να επιδεικνύει ζήλο και να ενδιαφέρεται για τους επιμέρους στόχους.

2. Αξιολόγηση ετήσιων εξετάσεων

Ο μαθητής εξετάζεται στα αντικείμενα που περιγράφονται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.2).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΚΙΘΑΡΑΣ - 3^{ο} ΕΠΙΠΕΔΟ

Α) Εισαγωγή:

Σε αυτό το επίπεδο ο μαθητής αναμένεται να έχει εμπεδώσει και παγιώσει τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν στο 2^{ο} επίπεδο και καλείται:
Να αναπτύξει περαιτέρω την ανάγνωση και εκτέλεση των φθόγγων έως την 5^{η} και 7^{η} θέση, όπως και των φθόγγων της 1^{ης} χορδής μέχρι το 15^{ο} τάστο.
Να εκτελεί μείζονες κλίμακες σε 2 και 3 οκτάβες και αρπέζ σε 2 οκτάβες.
Να αρχίσει να εφαρμόζει την τεχνική τρέμολο, να εκτελεί αρπισμούς, ανιόντες και κατιόντες δεμένους φθόγγους, απλές appoggiaturas και φυσικούς αρμονικούς στο 12^{ο} και στο

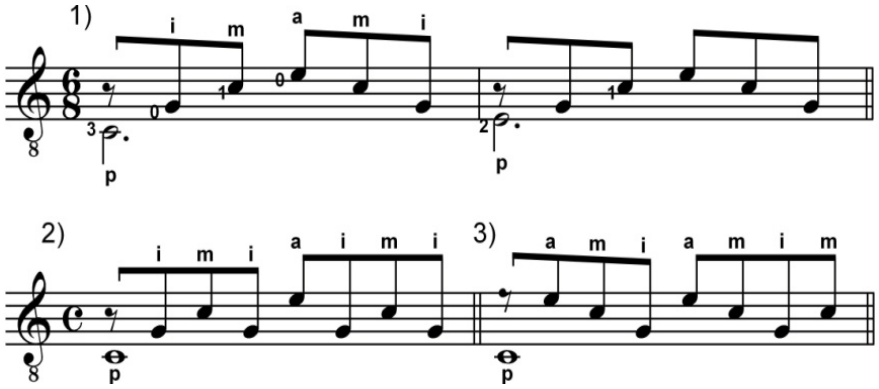
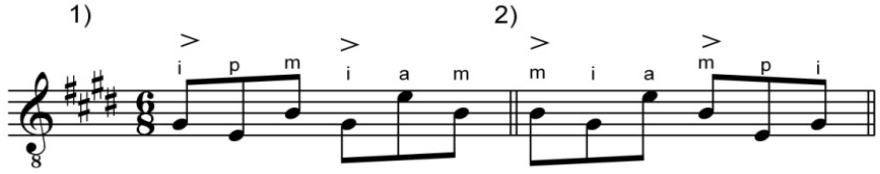
7^{ο} τάστο. Να αποκτήσει άνεση στην τεχνική μπαρέ και να εκτελεί τυποποιημένες συγχορδίες (ακόρντα) με ανοιχτές χορδές στην πρώτη θέση και με μπαρέ στις υψηλότερες θέσεις.
Να είναι σε θέση να ερμηνεύει έργα από το ρεπερτόριο του 3ου επιπέδου και να αναπτύξει την ικανότητα να συνοδεύει μια μελωδία ή τραγούδι κάνοντας χρήση ακόρντων.
Να αποκτήσει βασικές γνώσεις για την ιστορία του ρεπερτορίου της κλασικής κιθάρας των εποχών της Αναγέννησης και του Μπαρόκ. Να ακούσει και να μελετήσει έργα συνθετών που εκπροσωπούν τις εποχές αυτές και να γνωρίζει βασικά στοιχεία για το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο των συγκεκριμένων εποχών.
Να αποκτήσει άνεση στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση των έργων του 1^{ου} επιπέδου, όπως και στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση μονοφωνικών μελωδιών στη 2^{η} θέση, με απλές αλλοιώσεις και διάρκειες.
Η εμφάνιση του μαθητή δύο φορές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, εκ των οποίων η μία με πρόγραμμα για σόλο κιθάρα, θεωρείται πλέον αναγκαία.

Β) Κύριο μέρος

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
3.1 ΤΕΧΝΙΚΗ	Απαιτείται: Άριστη γνώση των τεχνικών του 2^{ου} επιπέδου.	Κατά την αρχή της σχολικής χρονιάς επισημαίνεται η ανάγκη επανάληψης, διατήρησης και μελέτης όλων των βασικών ασκήσεων τεχνικής του προηγούμενου επιπέδου όπως κλίμακες, ασκήσεις με δεμένους φθόγγους, αρπισμοί, κλπ., έως ότου αντικατασταθούν με νέες ανάλογης τεχνικής δυσκολίας. Γίνεται σύντομη περιγραφή των απαιτήσεων του 3^{ου} επιπέδου με παραδείγματα ασκήσεων τεχνικής, σπουδές και έργα ρεπερτορίου.	Θερινή μελέτη. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.α). **3.1.** Ο μαθητής στις ασκήσεις τεχνικής αξιολογείται με γνώμονα: - Την από μνήμης εκτέλεση. - Την ποιότητα του παραγόμενου ήχου. - Την ταχύτητα εκτέλεσης. - Τη μεθοδική εργασία και την ενσωμάτωσή της στην καθημερινή μελέτη.
	3.1.1 Αναγνώριση και ευχερής ανάγνωση όλων των φθόγγων της 5^{ης} και της 7^{ης} θέσης.	**3.1.1** Διδασκαλία και χρήση καταλλήλων κλιμάκων που αποσκοπούν στην αφομοίωση και απομνημόνευση των νέων φθόγγων, όπως είναι για την 5^{η} θέση οι μείζονες Φα, Σιb και οι ελάσσονες πεντατονικές Λα και Ρε. Οι παραπάνω κλίμακες εφαρμόζονται χωρίς αλλαγή θέσης. Παραδείγματα για την 5^{η} θέση: Φα μείζων.	**3.1.1** και **3.1.2** Αξιολογείται η ευχέρεια του μαθητή να αναγνωρίζει και να κατονομάζει με ευχέρεια τους φθόγγους στις επιλεγμένες θέσεις. Προτεινόμενα εργαλεία αξιολόγησης: - Ταυτόχρονη προφορά των φθόγγων για την αποτελεσματικότερη εκμάθησή τους. - Ικανότητα να προεκτείνει μέσα στην κλίμακα ένα δοσμένο μοτίβο απλής μελωδικής αλυσίδας. Παράδειγμα για την 7^{η} θέση στη Ντο μείζονα:

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	3.1.2 Αναγνώριση και ανάγνωση των φθόγγων της 1ης χορδής μέχρι το 15^{ο} τάστο.	 Ρε ελάσσων πεντατονική Σημείωση: Δεν είναι απαραίτητο να ολοκληρώνονται οι κλίμακες σε πλήρεις οκτάβες, αφού ως ασκήσεις αποσκοπούν στην εμπέδωση των φθόγγων της θέσης και μόνο. Ο διδάσκων μπορεί να προτείνει την εκτέλεσή τους εξ' ολοκλήρου ή τμηματικά ή να παραπέμπει σε άλλες κλίμακες κατά την κρίση του. **3.1.2** Για την εξοικείωση ως το 15^{ο} τάστο και την πληρέστερη εκμάθηση των φθόγγων προτείνονται κλίμακες σε μία οκτάβα στην 1η χορδή, όπως οι Φα και Σολ μείζονα και η χρωματική κλίμακα από μι. Παράδειγμα: Φα μείζων 	
	3.1.3 Μείζονες κλίμακες σε 2 και 3 οκτάβες, αρπέζ της	**3.1.3.1** Διδασκαλία μειζόνων κλιμάκων σε 2 και 3 οκτάβες. Σε 3 οκτάβες διδάσκονται μόνο οι κλίμακες Μι , Φα, Φα# και Σολ.	**3.1.3.1** και **3.1.3.2** Για την αξιολόγηση της μελέτης των κλιμάκων και αρπέζ

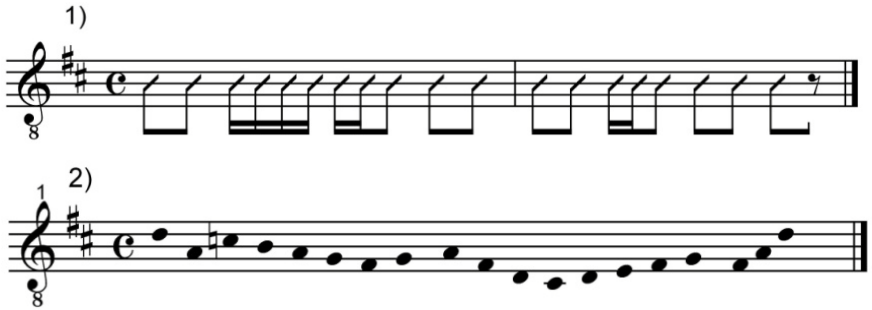
ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	τονικής κάθε κλίμακας και τρίφωνες συγχορδίες (ακόρντα) της τονικής και της δεσπόζουσας, με χρήση ολόκληρου μπαρέ.	Προτεινόμενες εκδόσεις: - A. Segovia, *Diatonic Major and Minor scales*. - A. Carlevaro, *Cuaderno* n. 1, *Escalas diatonicas*. - Royal College of Music, *Scales and Arpeggios for Guitar*. - Trinity College of Music, *Guitar Scales and Arpeggios*. Άλλες εκδόσεις κατά την κρίση του εκπαιδευτικού. Υπόδειξη τρόπων και τεχνικών μελέτης των κλιμάκων από τον εκπαιδευτικό όπως: - Χρησιμοποίηση συνδυασμών δακτύλων του δεξιού χεριού (i-m; m-a, i-a , p-i). - Χρήση ρυθμικών μοτίβων κατά τη μελέτη. Παράδειγμα: - Χρήση του μετρονόμου με σταδιακά αυξανόμενη ταχύτητα, ανάλογα με τις δυνατότητες του μαθητή. **3.1.3.2** Εκτέλεση των μειζόνων αρπέζ Ντο, Σολ, Ρε, Λα, Μι και Φα σε 2 οκτάβες. Παράδειγμα αρπέζ στην Ντο μείζονα. **3.1.3.3** Γνώση της ονοματολογίας και εκτέλεση των συγχορδιών (ακόρντων) της τονικής και της δεσπόζουσας όλων των διδαχθεισών κλιμάκων με χρήση ολόκληρου μπαρέ (βλ. 3.1.5.4).	δίνεται έμφαση: - Στην επιμέλεια μελέτης με διαφορετικές τεχνικές σε συνδυασμούς δακτύλων του δεξιού, i-m, m-a, i-a, p-i . - Στην ανάγκη χρήσης του μετρονόμου ως εργαλείου αυτοαξιολόγησης της προόδου. Προτεινόμενη ένδειξη μετρονόμου 60 -80 bpm / 2 ♪ **3.1.3.3** Έλεγχος της δεξιότητας ως προς: - Την καθαρότητα των φθόγγων. - Την ικανότητα της γρήγορης εύρεσης και εκτέλεσης του ακόρντου.
	3.1.4 Τεχνική και ευκινησία του δεξιού χεριού. **3.1.4.1** Αρπισμοί με διάφορους απλούς	**3.1.4** Διδασκαλία αρπισμών, τονισμού των φθόγγων και πρώτη προσέγγιση της τεχνικής tremolo. **3.1.4.1** Προτεινόμενες ασκήσεις για τους αρπισμούς: - M. Giuliani, *Studio per la Chitarra*, op.1, ασκ. 11 έως 15 και 25 έως 35.	**3.1.4.1** Αρπισμοί: Δίνεται έμφαση στον σταθερό ρυθμό, τους τονισμούς και την

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	συνδυασμούς όλων των δακτύλων του δεξιού χεριού.	- E. Pujol, τχ. 3, ασκ. 162 έως 164. - A. Carlevaro, *Cuaderno* No2, ασκ. 1 έως 12. ή άλλες αντίστοιχου βαθμού δυσκολίας. Προτεινόμενες σπουδές για αρπισμούς: - D. Aguado, *Nuevo Metodo para guitarra* τχ. 2, αρ. 19 - J. Sagreras, τχ. 2, αρ. 6. - L. Brouwer, *Estudios Sencillos*, αρ. 5. ή άλλες παρόμοιας δυσκολίας.	ταχύτητα της εκτέλεσης.
	3.1.4.2 Χρήση των ακόρντων στη συνοδεία.	**3.1.4.2** Χρήση των ακόρντων σε διαδοχές συγχορδιών π.χ. I – IV – V - I, με ποικίλες φόρμουλες αρπισμών. Παράδειγμα: 	**3.1.4.2** Αξιολόγηση με πρακτική εφαρμογή των αρπισμών σε συνοδεία όπως: - Στη συνοδεία απλών τραγουδιών. - Στη συνοδεία του τρέχοντος μαθήματος σολφέζ.
	3.1.4.3 Τονισμός φθόγγων (dynamic accent), με όλα τα δάχτυλα του δεξιού χεριού.	**3.1.4.3** Ευχέρεια στον τονισμό φθόγγων για κάθε ένα από τα δάχτυλα του δεξιού χεριού. Επιδιώκεται ο μαθητής να αποκτήσει έλεγχο της έντασης της κρούσης καθενός δαχτύλου εφαρμόζοντας τονισμό σε απλά αρπίσματα και μελωδίες. Παράδειγμα: Ασκήσεις και σπουδές για τον τονισμό των φθόγγων:	**3.1.4.3** Ελέγχεται η διαφοροποίηση της έντασης και η ποιότητα του ήχου των τονισμένων φθόγγων.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	3.1.4.4 Πρώτη προσέγγιση της τεχνικής τρέμολο.	Προτεινόμενες ασκήσεις: - A. Carlevaro, *Cuaderno* n. 2, ασκ. 103 έως 105. Προτεινόμενες σπουδές : - M. Carcassi, *25 Etudes melodiques*, op. 60, αρ. 3. - M. Giuliani, *Etudes pour la chitarre*, op.100, αρ. 11. - J. Sagreras, τχ. 2, αρ. 13, αρ. 21. - L. Brouwer, *Estudios sencillos*, αρ. 8 ή παρόμοιας δυσκολίας κατ' επιλογή του διδάσκοντος. **3.1.4.4** Διδασκαλία της τεχνικής τρέμολο. Επιδιώκεται η εξισορρόπηση των δακτύλων του δεξιού χεριού ώστε ο μαθητής να είναι σε θέση να ελέγχει το ρυθμό και την ένταση του ήχου. Ενδεικτικές ασκήσεις: - S. Tennant: *Pumping nylon*, tremolo ασκ. 1 έως 4, σελ. 56 - 57. - J. Sagreras, τχ. 3, άσκ. 4	**3.1.4.4** Αξιολογείται η ομοιογενής ένταση, η ακρίβεια στο ρυθμό και η χαλαρότητα του δεξιού χεριού. Εφιστάται η προσοχή του μαθητή στον έλεγχο του αντίχειρα ώστε να μην υπερισχύει, ως προς την ένταση, των άλλων δακτύλων.
	3.1.5 Τεχνική και ευκινησία του αριστερού χεριού. **3.1.5.1** Ανιόντες, κατιόντες και μικτοί δεμένοι φθόγγοι. **3.1.5.2** Απλή appoggiatura	**3.1.5** Επιδιώκεται η προέκταση της τεχνικής του αριστερού χεριού με την εκτέλεση ανιόντων, κατιόντων και μικτών δεμένων φθόγγων, appoggiatura, φυσικών αρμονικών και χρήση ολόκληρου μπαρέ. **3.1.5.1** Ασκήσεις και σπουδές με ανιόντες, κατιόντες και μικτούς δεμένους φθόγγους. Προτεινόμενες ασκήσεις: - E. Pujol, τχ. 3, ασκ. 187 έως 189. - A. Carlevaro, *Cuaderno*, No 4, ασκ. 23 έως 28. - S. Tennant, *Pumping nylon*, κεφ. «Daily Warm up», Triplets #6, ή παρόμοιες κατ' επιλογή του διδάσκοντος. Προτεινόμενες σπουδές: - J. Sagreras, τχ. 3, ασκ. 8. - M. Carcassi, *25 Etudes melodiques*, op. 60, σπουδές αρ. 4, 10. - M. Giuliani, *Etudes pour la chitarre*, op. 100, αρ. 13. - L. Brouwer, *Estudos sencillos* αρ. 7. - A. Carlevaro, *Microestudios*, αρ. 4, ή παρόμοιας δυσκολίας. **3.1.5.2** Ασκήσεις και σπουδές για appoggiatura. Προτεινόμενες ασκήσεις: - E. Pujol, τχ. 3^{ο}, ασκ. 214 έως 217 ή παρόμοιες κατ' επιλογή του διδάσκοντος.	**3.1.5.1** και **3.1.5.2** Για τους ανιόντες, κατιόντες, μικτούς δεμένους φθόγγους και appoggiatura, αξιολογείται: - Η καθαρότητα και ισορροπία της έντασης των φθόγγων. - Η ακρίβεια στη ρυθμική εκτέλεση των δεμένων φθόγγων. - Η ορθή τοποθέτηση των δακτύλων και επιμέλεια στο κόψιμο νυχιών του αριστερού χεριού.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	3.1.5.3 Φυσικές αρμονικές στη 12η και 7η θέση. **3.1.5.4** Μείζονες και ελάσσονες συγχορδίες με χρήση ολόκληρου μπαρέ.	Προτεινόμενες σπουδές: - J. Sagreras, τχ .2, ασκ. 36 και 37. - M. Giuliani, *Le Papillon* op.50, σπουδή αρ. 15. - D. Aguado, *Nuevo Metodo para guitarra,* τχ. 2, αρ. 4 ή παρόμοιας δυσκολίας κατ' επιλογή του διδάσκοντος. **3.1.5.3** Ο καθηγητής εξηγεί τον τρόπο παραγωγής των αρμονικών και την ερμηνεία του φαινομένου με βάση τους νόμους της ακουστικής. Προτεινόμενες ασκήσεις: E. Pujol, τχ. 2, Leccione LIX, ασκ. 97a και 97c. ή άλλες επιλογής του διδάσκοντος. **3.1.5.4** Διδασκαλία των ακόρντων με μπαρέ και χρωματική μεταφορά αυτών. Διδάσκονται οι βασικές φόρμες ακόρντων με μπαρέ: π.χ. Ακόρντα G, Gm, C, Cm στην 3η θέση.	**3.1.5.4** Αξιολογείται η καθαρότητα των φθόγγων και ενδείκνυται η χορδή προς χορδή εκτέλεση. **3.1.6** Κατά την εκτέλεση των σπουδών ο μαθητής αξιολογείται για: - Τη σωστή εφαρμογή των προηγούμενων τεχνικών. - Την τήρηση της ρυθμικής αγωγής και της ένδειξης του μετρονόμου (όπου σημειώνεται). Σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης θεωρείται ο αριθμός των σπουδών που ο μαθητής ερμήνευσε με επάρκεια κατά τη σχολική χρονιά. Απαραίτητες για την εμπέδωση του επιπέδου θεωρούνται 5 σπουδές. Η ελάχιστη επίδοση σπουδών αναγράφεται στο τέλος μετά τον πίνακα (βλ. Γ1).
	3.1.6 Σπουδές. Εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής.	**3.1.6** Μελέτη και εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής και ευκινησίας των δύο χεριών (περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας, βλ. 2.3.β). Προτεινόμενες Σπουδές μικτής τεχνικής: - M. Carcassi, op. 60, αρ. 1, αρ. 7 και αρ. 14. - J. Sagreras, τχ. 2, άσκ. 5. - F. Sor - N. Coste, Etude n. 24, D minor ή παρόμοιας δυσκολίας κατ' επιλογή του διδάσκοντος.	
3.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ	**3.2** Εκτέλεση έργων από το ρεπερτόριο της κιθάρας διαφόρων εποχών και τεχνοτροπιών.	**3.2.1** Προτεινόμενα ενδεικτικά έργα για το επίπεδο. **Αναγέννηση:** - Anonymous, *Wilson's Wilde*. - J. Downland, *Mr. Dowland's Midnight*. - M. Neusidler, *Der Fuggerin Tanz*. **Μπαρόκ:** - G. Sanz, *Españoleta*. - J. S. Bach, Μεταγραφές από το βιβλίο Anna Magdalena, π.χ. Anh 114, Anh 115. **Κλασική & Ρομαντική:** - M. Carcassi, *Galop*, op. 39, αρ. 8. - N. Paganini, *Minuet* από την *Σονάτα αρ. 26*. - F. Tárrega, *Lagrima*, *Adelita*. - Anonymous, *Cancion Triste*, *Romance*.	**3.2.1** και **3.2.2** Αξιολογείται ο αριθμός και η ποιότητα της εκτέλεσης των έργων που μελέτησε ο μαθητής. Η μελέτη και εκτέλεση 5 έργων κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς θεωρείται ικανοποιητική. Η ελάχιστη επίδοση εκτέλεσης έργων ρεπερτορίου αναγράφεται στο τέλος μετά τον πίνακα (βλ. Γ1). Προτεινόμενη διαχείριση ρεπερτορίου. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		20ου αιώνα: - J. Ferrer, *Ejercicio* αρ. 9, *Tango* op. 50 αρ. 3. - Χ. Εκμεκτσόγλου, *Βαλς, Μέθοδος κιθάρας, τεύχος* 1 - I. Savio, *Ten Brazilian Folk Tunes*, *Samba Lelê*. - C. Domeniconi, *24 Präludien*, αρ. 13 και 17. - N. Koshkin, *24 Easy Pieces*, αρ. 9: *Elephant*, αρ. 17: *The Sailor's Fate.* Επιλογές έργων ανάλογης δυσκολίας από ελληνικές και ξενόγλωσσες εκδόσεις συλλογών για κιθάρα.	κιθάρας (βλ. 2.4.γ).
	3.2.2 Ο μαθητής επιδιώκεται: - Να εφαρμόζει τους πιο συνηθισμένους όρους ερμηνείας ενός έργου. - Να αποκτήσει τις βασικές γνώσεις και ικανότητες προκειμένου να αρχίσει να ερμηνεύει στιλιστικά. - Να βελτιώνει όλο και περισσότερο την ποιότητα του ήχου του. - Να αρχίσει να "κτίζει" σταδιακά την προσωπική του ερμηνεία. **3.2.3** Ανάπτυξη της ερμηνευτικής αισθητικής και επαφής με την παγκόσμια παλαιά και σύγχρονη μουσική δημιουργία, με όχημα την ερμηνεία διασκευών γνωστών έργων.	**3.2.2** Εμπέδωση και ορθή χρήση των βασικών όρων ερμηνείας που διδάχθηκαν στο 2ο επίπεδο. Διδασκαλία και εφαρμογή: - Των όρων ύφους της εκτέλεσης. Επεξήγηση και εφαρμογή των πιο συνηθισμένων όρων ύφους, όπως: *animato*, *cantabile*, *dolce*, *espressivo*, *grazioso* , καθώς και των ηχοχρωμάτων του οργάνου *sul tasto*, *sul ponticello* κ.λπ. - Παροτρύνεται ο μαθητής να "κτίζει" την δική του προσωπική ερμηνεία και αισθητική, να αρχίζει να ξεχωρίζει τις φράσεις, να σημειώνει με δική του πρωτοβουλία τους μουσικούς όρους κ.λπ. - Επισημαίνεται η σημασία της ποιότητας του ήχου ως βασική αρχή καλής ερμηνείας, ο ρόλος του σχήματος και της φροντίδας των νυχιών **3.2.3** Εκτέλεση και ακρόαση διασκευών μουσικών έργων για κιθάρα. Επαφή μέσα από τις διασκευές με το σημερινό μουσικό γίγνεσθαι και τη μοντέρνα αισθητική κάθε μουσικού είδους. Γνωριμία μέσω διασκευών γνωστών κλασικών και παραδοσιακών έργων μαθητοκεντρικής αντίληψης ως προς τις επιλογές.	**3.2.3** Αξιολογείται η επιμέλεια στα αντικείμενα που αναφέρονται. Αποτιμάται η κατ' οίκον ενασχόληση στις προτάσεις του καθηγητή που αφορούν: - Την παρακολούθηση και ακρόαση ηχογραφήσεων και βίντεο με διακεκριμένους σολίστ στα έργα που ερμηνεύει ο μαθητής. - Την ηχογράφηση ή βιντεοσκόπηση έργων που ερμηνεύει ο μαθητής στο σχολείο ή στο σπίτι, την ακρόαση και κριτική τους από κοινού με τον καθηγητή. - Την ανταπόκριση και επιμέλεια στις νέες τεχνικές απόδοσης ηχοχρωμάτων, δυναμικών και των άλλων μέσων ερμηνείας. Αξιολογούνται πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα του ερμηνευτικού προφίλ του μαθητή, που ο καθηγητής επιβραβεύει ή σχολιάζει καλόπιστα.
3.3 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ	**3.3.1** Επιδιώκεται η απόκτηση γνώσεων για την συνοπτική ιστορία, του ρεπερτορίου και των συνθετών, της Αναγέννησης και του Μπαρόκ.	**3.3.1** Διδάσκεται συνοπτικά η ιστορία του ρεπερτορίου, των συγγενών με την κιθάρα οργάνων εποχής, όπως είναι η βιχουέλα, το λαούτο, η αναγεννησιακή και μπαρόκ κιθάρα, η θεόρβη κ.λπ., των περιόδων της Αναγέννησης και του Μπαρόκ. Οι ιστορικές αναφορές διδάσκονται συνοπτικά, σε χρονική αλληλουχία και ανά χώρα.	**3.3.1** Ο μαθητής αξιολογείται: - Με ερωτήσεις σε θέματα ιστορίας του οργάνου - Για την προθυμία του να ερευνήσει και να αποκτήσει επιπλέον γνώσεις και

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΚΑΛΛΙΕΡ-ΓΕΙΑ	**3.3.2** Αισθητική καλλιέργεια. Αναγνώριση, διάκριση έργων Αναγέννησης και Μπαρόκ.	**3.3.2** Διδάσκονται τα βασικά μουσικά χαρακτηριστικά των δύο μουσικών εποχών έτσι ώστε ο μαθητής να αρχίσει να διακρίνει αν ένα έργο ανήκει στην εποχή της Αναγέννησης ή του Μπαρόκ. Ο καθηγητής προτείνει χαρακτηριστικά έργα των περιόδων αυτών.	εμπειρίες ακρόασης. - Για την εφαρμογή των γνώσεων στα έργα ρεπερτορίου που ερμηνεύει.
3.4 ΕΚ ΠΡΩΤΗΣ ΟΨΕΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	**3.4.1** Επιδιώκεται ο μαθητής να αποκτήσει άνεση στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση έργων του 1ου επιπέδου. **3.4.2** Ανάγνωση εκ πρώτης όψεως μονοφωνικών μελωδιών στη 2η θέση με απλές αλλοιώσεις.	**3.4.1** Εκ πρώτης όψεως ανάγνωση άγνωστων μουσικών κειμένων, ανάλογης δυσκολίας με τα έργα του 1ου επιπέδου. Ο μαθητής αξιοποιεί τις γνώσεις που έχει αποκτήσει στο μάθημα της Μουσικής Θεωρίας. Παράδειγμα ενδεικτικής δυσκολίας: **3.4.2** Εκ πρώτης όψεως ανάγνωση απλών μονοφωνικών μελωδιών στην 2η θέση με τη βοήθεια κλιμάκων που λειτουργούν ως εργαλεία – οδηγοί, όπως είναι οι κλίμακες Σολ , και Ρε μείζων. Παράδειγμα ενδεικτικής δυσκολίας prima vista για το επίπεδο: Διδάσκονται τεχνικές prima vista όπως η εξάσκηση στη ρυθμική και τη μελωδική ανάγνωση ξεχωριστά. Παράδειγμα: Προτείνονται μουσικά κείμενα χωρίς δακτυλοθεσία, ενώ η θέση μπορεί να αναγράφεται με λατινικούς αριθμούς. Ο καθηγητής συνθέτει μικρές ασκήσεις	**3.4.1** Για την ικανότητα στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση ο μαθητής αξιολογείται με γνώμονα: - Τον χρόνο που χρειάζεται για την αποτελεσματική ανάγνωση και εκτέλεση ενός αγνώστου μουσικού κείμενου. - Την ακρίβεια στην απόδοσης της παρτιτούρας. Επισημαίνεται ότι η ακουστική και η κινητική μνήμη ενεργοποιείται όταν τα έργα παίζονται περισσότερο από δυο φορές, γεγονός που δεν είναι επιθυμητό. Δεν αποκλείεται ωστόσο η οπτική επισκόπηση του κειμένου λίγο πριν την εκτέλεση. **3.4.2** Αξιολογείται η ικανότητα του μαθητή να εκτελεί, μετά από εύλογο χρόνο οπτικής προετοιμασίας, ασκήσεις prima vista στην 2η θέση, σε όλες τις χορδές.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		σε μέτρο 2/4, 4/4 με χρονικές διάρκειες έως και δέκατα έκτα ή δίνει για εκτέλεση στο μαθητή ασκήσεις από σχετικά βιβλία ή συλλογές.	
3.5 ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	**3.5** Ο μαθητής καλείται: - Να εξοικειωθεί με την σκηνική παρουσία. - Να ερμηνεύσει μουσική για κιθάρα σε συναυλίες του σχολείου και να συμμετέχει σε Μουσικά Σύνολα. **3.5.1** Να γνωρίζει τις βασικές πρακτικές μιας επιτυχημένης σκηνικής παρουσίας.	**3.5** Ο μαθητής παροτρύνεται να συμμετέχει ενεργά ως κιθαριστής στις εκδηλώσεις του σχολείου και ενθαρρύνεται για το αποτέλεσμα. Τονίζεται η σπουδαιότητα της ζωντανής εμφάνισης και τα οφέλη της. **3.5.1** Διδάσκονται και διευρύνονται τεχνικές της επιτυχημένης σκηνικής παρουσίας, όπως είναι η σωστή προετοιμασία, η προθέρμανση, ο έλεγχος του tempo, η ψυχολογική προετοιμασία, η συγκέντρωση κ.λπ. Διδάσκεται το τυπικό της εμφάνισης όπως είναι η αρχική και τελική υπόκλιση, το κλείσιμο (finale) του κομματιού, συμβουλές ένδυσης για τη συναυλία κλπ.	**3.5** και **3.5.1** Ο μαθητής αξιολογείται για: - Την συμμετοχή του στις εκδηλώσεις του σχολείου. - Την συμμετοχή του στις πρόβες για την επίτευξη του στόχου. - Την συμμετοχή του στα πλαίσια του μαθήματος «Μουσικό Σύνολο Οργανοχρησία». - Την εφαρμογή των συμβουλών του διδάσκοντα που αφορούν τη σκηνική παρουσία.
3.6 ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΕΧΝΟ-ΛΟΓΙΑ	**3.6** Εφαρμογή των ΤΠΕ στη μουσική κιθαριστική πράξη.	**3.6** Χρήση των ΤΠΕ στο μάθημα και στο σπίτι με σκοπό ο μαθητής να επεκτείνει τις γνώσεις και εμπειρίες του. Χρήση λογισμικού μουσικού κειμένου και εξοικείωση του μαθητή με την κιθαριστική σημειογραφία.	**3.6** Ο στόχος είναι προαιρετικός.

Γ) Αξιολόγηση

1. Ελάχιστες απαιτήσεις επιπέδου

Ο μαθητής κατά τη λήξη της σχολικής χρονιάς πρέπει να έχει κατακτήσει κατ' ελάχιστο τις παρακάτω τεχνικές και δεξιότητες.

- Ασκήσεις τεχνικής. Διδαχθείσες κλίμακες, αρπέζ, συγχορδίες και τεχνικές του αριστερού χεριού.
- Ικανοποιητική εφαρμογή των παραπάνω τεχνικών στις σπουδές και στο ρεπερτόριο.
- Μελέτη και εκτέλεση σε άρτιο επίπεδο τουλάχιστον 3 από τις σπουδές της ύλης του επιπέδου και τουλάχιστον 5 έργων του ρεπερτορίου.
- Να κατέχει περιληπτικώς την ιστορία του οργάνου του επιπέδου του. Να γνωρίζει τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία των συνθετών, καθώς και τα είδη και τις μορφές των έργων που ερμηνεύει.
- Να έχει συμμετάσχει ως σόλο τουλάχιστον σε μια εκδήλωση του σχολείου.
- Να επιδεικνύει ζήλο και να ενδιαφέρεται για τους επιμέρους στόχους.

2. Αξιολόγηση ετήσιων εξετάσεων

Ο μαθητής εξετάζεται στα αντικείμενα που περιγράφονται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.2).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΚΙΘΑΡΑΣ - 4^{ο} ΕΠΙΠΕΔΟ

Α) Εισαγωγή:

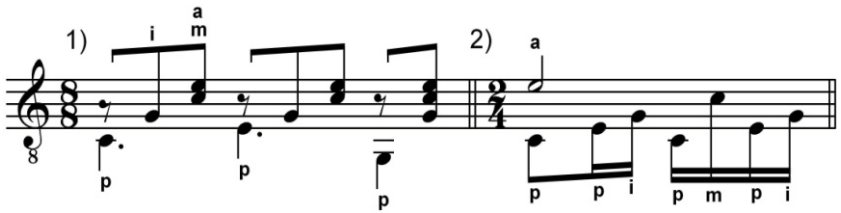
Σε αυτό το επίπεδο ο μαθητής αναμένεται να έχει εμπεδώσει και παγιώσει τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν στο 3^{ο} επίπεδο και καλείται:
Να αναπτύξει περεταίρω την ανάγνωση και εκτέλεση των φθόγγων έως την 9^{ης} θέση, όπως και των φθόγγων της 1ης χορδής μέχρι το 19^{ο} τάστο.
Να εκτελεί ελάσσονες μελωδικές κλίμακες σε 2 και 3 οκτάβες, και μείζονες με διαστήματα 3^{ης} σε μία οκτάβα.
Να εκτελεί αρπισμούς, arpeggiato, rasgueado και τρέμολο, τριπλούς ανιόντες και κατιόντες δεμένους φθόγγους, καθώς και φυσικούς αρμονικούς φθόγγους στο 5^{ο} και 9^{ο} τάστο.
Να αποκτήσει ευχέρεια στη χρήση μειζόνων και ελασσόνων ακόρντων και μειζόνων με 7^{η} μικρή.
Να ερμηνεύει έργα από το ρεπερτόριο του επιπέδου.
Να αποκτήσει βασικές γνώσεις για την ιστορία του ρεπερτορίου της κλασικής κιθάρας των εποχών του Κλασικισμού και του Ρομαντισμού, έτσι ώστε να αποκομίσει μια ολοκληρωμένη γνώση και άποψη για τις στιλιστικές διαφορές των εποχών της Ευρωπαϊκής μουσικής.
Να αποκτήσει άνεση στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση έργων ήπιας δυσκολίας του 2^{ου} επιπέδου, όπως και στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωσης μονοφωνικών μελωδιών στην 5^{η} θέση, με απλές αλλοιώσεις και διάρκειες.
Η εμφάνιση του μαθητή δύο φορές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, εκ των οποίων η μία με πρόγραμμα για σόλο κιθάρα, θεωρείται πλέον αναγκαία.

Β) Κύριο μέρος

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
4.1 ΤΕΧΝΙΚΗ	Απαιτείται: Άριστη γνώση των τεχνικών του 3^{ου} επιπέδου .	Κατά την αρχή της σχολικής χρονιάς επισημαίνεται η ανάγκη επανάληψης, διατήρησης και μελέτης όλων των βασικών ασκήσεων τεχνικής του προηγούμενου επιπέδου όπως κλίμακες, ασκήσεις με δεμένους φθόγγους, αρπισμοί, κλπ., έως ότου αντικατασταθούν με νέες ανάλογης τεχνικής δυσκολίας. Γίνεται σύντομη περιγραφή των απαιτήσεων του 3^{ου} επιπέδου με παραδείγματα ασκήσεων τεχνικής, σπουδές και έργα ρεπερτορίου.	Θερινή μελέτη. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.α). **4.1.** Ο μαθητής στις ασκήσεις τεχνικής αξιολογείται με γνώμονα: - Την από μνήμης εκτέλεση. - Την ποιότητα του παραγόμενου ήχου. - Την ταχύτητα εκτέλεσης. - Τη μεθοδική εργασία και την ενσωμάτωσή της στην καθημερινή μελέτη.
	4.1.1 Αναγνώριση και ευχερής ανάγνωση όλων των φθόγγων της 9^{ης} θέσης.	**4.1.1** Διδασκαλία και χρήση καταλλήλων κλιμάκων που αποσκοπούν στην αφομοίωση και απομνημόνευση των νέων φθόγγων όπως είναι για την 9η θέση οι Λα και Ρε μείζονες και οι ελάσσονες πεντατονικές Ντο# και Φα#. Οι παραπάνω κλίμακες εφαρμόζονται χωρίς αλλαγή θέσης. Παραδείγματα: Λα μείζων.	**4.1.1** και **4.1.2** Αξιολογείται η ευχέρεια του μαθητή να αναγνωρίζει και να κατονομάζει με ταχύτητα τους φθόγγους στις επιλεγμένες θέσεις. Προτεινόμενα εργαλεία αξιολόγησης: - Ταυτόχρονη προφορά των φθόγγων για την αποτελεσματικότερη εκμάθησή τους. - Ικανότητά να προεκτείνει μέσα στην

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	4.1.2 Αναγνώριση και ανάγνωση των φθόγγων της 1ης χορδής μέχρι το 19^{ο} τάστο.	 Ντο# ελάσσων πεντατονική: Σημείωση: (βλ. 2^{ο} επίπεδο, 2.1.1): **4.1.2** Για την εξοικείωση ως το 19^{ο} τάστο και την πληρέστερη εκμάθηση των φθόγγων, προτείνονται κλίμακες σε μία οκτάβα στην 1η χορδή, όπως οι Λα μείζων και η σι ελάσσων μελωδική. Παράδειγμα: Σι ελάσσων μελωδική 	κλίμακα ένα δοσμένο μοτίβο απλής μελωδικής αλυσίδας. Παράδειγμα Ρε μείζων:

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	4.1.3 Ελάσσονες μελωδικές κλίμακες σε 2 και 3 οκτάβες και μείζονες με τρίτες σε μια οκτάβα. Συγχορδίες της τονικής και της δεσπόζουσας μεθ' εβδόμης σε όλες τις κλίμακες.	**4.1.3.1** Διδασκαλία ελασσόνων μελωδικών κλιμάκων σε 2 και 3 οκτάβες. Προτεινόμενες εκδόσεις: - A. Segovia, *Diatonic Major and Minor scales*. - A. Carlevaro, *Cuaderno* n. 1*, Escalas diatonicas*. - Royal College of Music, *Scales and Arpeggios for Guitar* (3th edition 2013). - Trinity College of Music, *Guitar Scales and Arpeggios*. Άλλες εκδόσεις κατά την κρίση του εκπαιδευτικού. Υπόδειξη τρόπων και τεχνικών μελέτης των κλιμάκων από τον εκπαιδευτικό όπως: - Χρησιμοποίηση συνδυασμών δακτύλων του δεξιού χεριού (i-m, m-a, i-a , p-i). - Χρήση ρυθμικών μοτίβων κατά τη μελέτη. Παράδειγμα: - Χρήση του μετρονόμου με σταδιακά αυξανόμενη ταχύτητα, ανάλογα με τις δυνατότητες του μαθητή. **4.1.3.2** Διδασκαλία κλιμάκων με τρίτες. Πχ. Σολ και Λα μείζων στην 3η και 2η χορδή και Ντο και Ρε μείζων στην 2η και 1η χορδή. Παράδειγμα για τη Σολ μείζονα: **4.1.3.3** Διδασκαλία της ονομασίας και εκτέλεση των ακόρντων της τονικής και της δεσπόζουσας μεθ' εβδόμης όλων των διδαχθεισών κλιμάκων, με χρήση ολόκληρου μπαρέ (βλ. 4.1.5.5).	**4.1.3.1** και **4.1.3.2** Για την αξιολόγηση της μελέτης των κλιμάκων και αρπέζ δίνεται έμφαση: - Στην επιμέλεια μελέτης με διαφορετικούς συνδυασμούς δακτύλων του δεξιού, i-m, m-a, i-a, p-i. - Στην ανάγκη χρήσης του μετρονόμου ως εργαλείου αυτοαξιολόγησης, προτεινόμενη ένδειξη μετρονόμου για το μέσο μαθητή 80 -100 bpm / 2 ♪ - Οι κλίμακες με 3ες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία για την εμπέδωση τεχνικών του δεξιού χεριού, όπως το τρέμολο (4.1.4.5). Παράδειγμα: **4.1.3.3** Έλεγχος της δεξιότητας ως προς: - Την καθαρότητα των φθόγγων. - Την ικανότητα της γρήγορης εύρεσης και εκτέλεσης του ακόρντου.
	4.1.4 Τεχνική και ευκινησία του	**4.1.4** Διδασκαλία αρπισμών, arpeggiato, rasgueado και	

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	δεξιού χεριού. **4.1.4.1** Αρπισμοί με διάφορους συνδυασμούς δακτύλων.	τρέμολο. **4.1.4.1** Προτεινόμενες ασκήσεις για τους αρπισμούς: - M. Giuliani, *Studio per la chitarra*, ασκ. 18 έως 24. - A. Carlevaro, *Cuaderno* n. 2, ασκ. 13 έως 24 ή αντίστοιχου βαθμού δυσκολίας επιλογής του διδάσκοντος. Προτεινόμενες σπουδές για τους αρπισμούς: - D. Aguado, *Nuevo Metodo para Guitarra, Estudios*, αρ. 8. - F. Sor, *Op.35*, αρ.17 (*Segovia* αρ.6). - J. Sagreras, τχ. 3, αρ.1. - L. Brouwer, *Estudios sencillos* αρ. 6 ή παρόμοιας δυσκολίας επιλογής του εκπαιδευτικού.	**4.1.4.1** Δίνεται έμφαση στον σταθερό ρυθμό, τους σωστούς τονισμούς και την ταχύτητα της εκτέλεσης.
	4.1.4.2 Χρήση των ακόρντων στη συνοδεία.	**4.1.4.2** Χρήση των ακόρντων σε διαδοχές συγχορδιών π.χ. I – II m – V7 - I , με ποικίλες φόρμουλες αρπισμών. Παράδειγμα: 	**4.1.4.2** Αξιολόγηση με πρακτική εφαρμογή των αρπισμών σε συνοδεία: - Απλών τραγουδιών. - Του τρέχοντος μαθήματος σολφέζ.
	4.1.4.3 Arpeggiato.	**4.1.4.3** Διδασκαλία arpeggiato. Εκτέλεση ακόρντων με arpeggiato, όπως στο παράδειγμα: 	**4.1.4.3** Ελέγχεται η ομοιογενής ένταση και ρυθμός των παραγόμενων φθόγγων.
	4.1.4.4 Rasgueado.	**4.1.4.4** Διδασκαλία rasgueado. Ενδεικτικές ασκήσεις: - S. Tennant, *Pumping Nylon,* κεφ. «Daily Warm up Routine», rasgueado, ασκ. 1 και 2. - Εκτέλεση τυποποιημένων ακόρντων με τεχνική rasgueado. **4.1.4.5** Διδάσκονται ασκήσεις και σπουδές για τρέμολο.	**4.1.4.4** Ελέγχεται η ταχύτητα της κρούσης (attack) και η ομοιογενής ένταση και ρυθμός των παραγόμενων φθόγγων.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	4.1.4.5 Τρέμολο.	Χρήση συνδυασμού δάχτυλων: p-i-m-a, p-a-m-i, p-i-m-a-m-i, για την εξισορρόπηση των δακτύλων του δεξιού χεριού ώστε ο μαθητής να είναι σε θέση να ελέγχει το ρυθμό και την ένταση του ήχου. Σταδιακή αύξηση της ταχύτητας με χρήση μετρονόμου. Ενδεικτικές ασκήσεις: - S. Tennant, *Pumping nylon*, κεφ. «Daily Warm up Routine», Tremolo, ασκ. 5 έως 11. Προτεινόμενες σπουδές: - J. Sagreras, τχ. 3, αρ. 4.	**4.1.4.5** Στην τεχνική τρέμολο αξιολογούνται: Η ομοιογενής ένταση, η ακρίβεια στο ρυθμό και η χαλαρότητα του δεξιού χεριού. Εφιστάται η προσοχή του μαθητή στον έλεγχο του αντίχειρα ώστε να μην υπερισχύει, ως προς την ένταση, των άλλων δακτύλων.
	4.1.5 Τεχνική και ευκινησία του αριστερού χεριού. **4.1.5.1** Τριπλοί ανιόντες, κατιόντες και μικτοί δεμένοι φθόγγοι. **4.1.5.2** Διπλή appoggiatura. **4.1.5.3** Glissando. **4.1.5.4** Φυσικές αρμονικές στην $9^{η}$ ($4^{η}$) και $5^{η}$ θέση. **4.1.5.5** Συγχορδίες μεθ' εβδόμης μικρής, με χρήση ολόκληρου μπαρέ.	**4.1.5** Επιδιώκεται ο μαθητής να προεκτείνει την τεχνική του αριστερού χεριού με εκτέλεση τριπλών ανιόντων και κατιόντων δεμένων φθόγγων και μικτών δεμένων φθόγγων, διπλή appoggiatura, glissando, φυσικές αρμονικές στη $9^{η}$ και $5^{η}$ θέση και συγχορδίες μεθ' εβδόμης με χρήση ολόκληρου μπαρέ. **4.1.5.1** Τριπλοί ανιόντες και κατιόντες δεμένοι φθόγγοι. Ενδεικτικές ασκήσεις: - E. Pujol, τχ. 3, άσκ. 213. - A. Carlevaro, *Cuaderno,* n. 4, ασκ. 10 και 21. Μικτοί δεμένοι φθόγγοι: - A. Carlevaro, *Cuaderno* n. 4, ασκ. 29 έως 32 ή παρόμοιες κατ' επιλογή του διδάσκοντος. **4.1.5.2** Προτεινόμενες ασκήσεις για διπλή appoggiatura: - E.Pujol, τχ. $3^{ο}$, ασκ. 218 εώς 219 Προτεινόμενες σπουδές: - D. Aguado, *Nuevo Metodo para guitarra (Madrid 1843),* Leccion 29. - J. Sagreras, τχ. $3^{ο}$, αρ. 17 ή παρόμοιες κατ' επιλογή του διδάσκοντος. **4.1.5.3** Διδασκαλία της τεχνικής. **4.1.5.4** Προτεινόμενες ασκήσεις για τις φυσικές αρμονικές στη $9^{η}$ και $5^{η}$ θέση: E. Pujol, τχ. 2, Leccione LIX, ασκ. 97b, και 97c. **4.1.5.5** Διδασκαλία των μειζόνων συγχορδιών με $7^{η}$ μικρή και με μπαρέ. Χρησιμοποιούνται ακόρντα και χρωματική μεταφορά τους. Διδάσκονται οι βασικές φόρμες ακόρντων όπως είναι τα G7, Gm7, C7, Cm7, στη $3^{η}$ θέση. Προτείνεται να εκτελούνται σε μορφή διαδοχικών δεσποζουσών μεθ' εβδόμης πχ:	**4.1.5.1** έως 4**.1.5.4** Για τους ανιόντες, κατιόντες, μικτούς δεμένους φθόγγους και appoggiatura αξιολογούνται: - Η καθαρότητα και ισορροπία της έντασης των φθόγγων. - Η ακρίβεια στη ρυθμική εκτέλεση των δεμένων φθόγγων. **4.1.5.5** Αξιολογείται η καθαρότητα των φθόγγων με μπαρέ. Ενδείκνυται η χορδή προς χορδή εκτέλεση για τον έλεγχο της καθαρότητας των φθόγγων του μπαρέ.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		B7-E7 (7η θέση), A7-D7 (5η θέση), G7-C7 (3η θέση), F#7-B7 (2η θέση)	
	4.1.6 Σπουδές. Εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής.	**4.1.6** Μελέτη και εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής και ευκινησίας των δύο χεριών (περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας, βλ. 2.3.β) Προτεινόμενες σπουδές μικτής τεχνικής: - M.Giuliani, *Etudes pour la chitarre*, op. 100, αρ. 13. - E. Pujol, τχ. 3, αρ. 14. - L. Brouwer, *Estudios sencillos*, αρ. 11. - A. Carlevaro, *Microestudios,* αρ.6 ή παρόμοιας δυσκολίας κατ' επιλογή του διδάσκοντος.	**4.1.6** Για τις σπουδές ο μαθητής αξιολογείται για: - Την σωστή εφαρμογή των προηγούμενων τεχνικών. - Την τήρηση της ρυθμικής αγωγής και της ένδειξης του μετρονόμου (όπου σημειώνεται). Σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης θεωρείται ο αριθμός των σπουδών που ο μαθητής ερμήνευσε με επάρκεια κατά τη σχολική χρονιά. Απαραίτητες για την εμπέδωση του επιπέδου θεωρούνται 5 σπουδές. Η ελάχιστη επίδοση σπουδών αναγράφεται στο τέλος μετά τον πίνακα (βλ. Γ1)
4.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ	**4.2** Εκτέλεση έργων από το ρεπερτόριο της κιθάρας διαφόρων εποχών και τεχνοτροπιών.	**4.2.1** Προτεινόμενα ενδεικτικά έργα για το επίπεδο. **Αναγέννηση:** - L. Milan, Pavana, αρ. 4. - R. Johnson, Almain. **Μπαρόκ:** - G. Sanz, *Rujero y Paradetas.* - J.S. Bach, *Prelude* (B.W.V. 999), *Bourée* (B.W.V. 996), *Gavotte* 1 και 2, **(**B.W.V. 1012)**.** **Κλασική & Ρομαντική:** - M. Giuliani, *Allegretto,* op. 51, αρ. 15. - F. Sor, *Op.11, Minuett* αρ.5. - L. Mozzani, *Feste Lariane.* - F. Tárrega, *Tango, Valse σε Ρε μείζονα.* **20ου αιώνα:** - J. Pernambuco, *Sons de Carrilhões (Chôro).* - J. Cardoso, *Milonga.* - Κ. Τζωρτζινάκης, *Του βουνού, Της Θάλασσας* (*4 Δημοτικές εικόνες).* - A. Lauro, *La Gatica* (*Two Venezuelan Waltzes*).	**4.2.1** και **4.2.2** Αξιολογείται ο αριθμός και η ποιότητα της εκτέλεσης των έργων που μελέτησε ο μαθητής. Η μελέτη και εκτέλεση 5 έργων κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς θεωρείται ικανοποιητική. Προτεινόμενη διαχείριση ρεπερτορίου. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.γ). Αξιολογείται η επιμέλεια στα αντικείμενα που αναφέρονται (βλ. αξιολόγηση 3.2.3)

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	4.2.2 Ο μαθητής επιδιώκεται: - Να διευρύνει τη γνώση του σε όλο και περισσότερους όρους ερμηνείας. - Να αποκτήσει τις βασικές γνώσεις και ικανότητες προκειμένου να ερμηνεύει στιλιστικά. - Να βελτιώνει όλο και περισσότερο την ποιότητα του ήχου του. - Να κατακτά την προσωπική του ερμηνεία και ποιότητα ήχου.	- N. Koshkin, *Le Pelerin (Suite Six Cordes), Without Landscape, (24 easy pieces).* Επιλογές από ελληνικές και ξενόγλωσσες εκδόσεις συλλογών έργων και διασκευών για κιθάρα, ανάλογης δυσκολίας. **4.2.2** Διδασκαλία και εφαρμογή: **-** Των όρων δυναμικής όπως *pp, ff, sfz*. **-** Των απλών αλλαγών στη ρυθμική εξέλιξη ενός έργου όπως: *allargando, rubato, poco a poco*. Επισημαίνεται η διαφορά μεταξύ της ρυθμικής αγωγής και των μουσικών όρων που αφορούν την ταχύτητα κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης. - Των όρων ύφους της εκτέλεσης όπως: *animato, cantabile, dolce, espressivo, grazioso*. - Ενθαρρύνεται ο μαθητής να ενσωματώνει την προσωπική του άποψη ερμηνείας.	
4.3 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡ-ΓΕΙΑ	**4.3.1** Επιδιώκεται η απόκτηση συνοπτικών γνώσεων της ιστορίας του ρεπερτορίου και των συνθετών του Κλασικισμού και του Ρομαντισμού. **4.3.2** Αναγνώριση και ικανότητα διάκρισης έργων του Κλασικισμού και του Ρομαντισμού.	**4.3.1** Διδάσκονται οι συνθέτες και τα έργα κατά την περίοδο του Κλασικισμού και του Ρομαντισμού. Οι ιστορικές αναφορές διδάσκονται συνοπτικά, σε χρονική αλληλουχία και ανά χώρα. **4.3.2** Διδάσκονται τα βασικά μουσικά χαρακτηριστικά των δύο μουσικών εποχών, έτσι ώστε ο μαθητής να αρχίσει να διακρίνει κατά πόσο ένα έργο ανήκει στην εποχή Κλασικισμού, του Ρομαντισμού ή των προηγούμενων εποχών που διδάχθηκε. Ο καθηγητής προτείνει: - Ακρόαση χαρακτηριστικών έργων των περιόδων. - Γνωριμία με την αισθητική κάθε μουσικού είδους, μέσω διασκευών γνωστών κλασικών και παραδοσιακών έργων ή τραγουδιών, με μαθητοκεντρική αντίληψη.	**4.3.1** Ο μαθητής αξιολογείται: - Με ερωτήσεις σε θέματα ιστορίας του οργάνου. - Για την προθυμία του να ερευνήσει και να αποκτήσει επιπλέον γνώσεις και εμπειρίες ακρόασης. - Για την εμπέδωση των γνώσεων και την επιτυχή αναγνώριση των ιδιαίτερων μουσικών ιστορικών χαρακτηριστικών κάθε εποχής.
4.4 ΕΚ ΠΡΩΤΗΣ ΟΨΕΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	**4.4.1** Επιδιώκεται ο μαθητής να αποκτήσει άνεση στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση εύκολων έργων του 2^{ου} επιπέδου.	**4.4.1** Εκ πρώτης όψεως ανάγνωση άγνωστων μουσικών κειμένων, ανάλογων απαιτήσεων με τα εύκολα έργα που έπαιξε στο 2^{ο} επίπεδο. Παράδειγμα άσκησης prima vista: 	**4.4.1** Για την ικανότητα στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση ο μαθητής αξιολογείται με γνώμονα: - Το χρόνο που χρειάζεται για την αποτελεσματική ανάγνωση και εκτέλεση ενός αγνώστου μουσικού κείμενου. - Την ακρίβεια στην απόδοσης της παρτιτούρας.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	4.4.2 Ανάγνωση εκ πρώτης όψεως μονοφωνικών μελωδιών στη 5η θέση με απλές αλλοιώσεις.	**4.4.2** Εκ πρώτης όψεως ανάγνωση απλών μονοφωνικών μελωδιών στην 5η θέση, με τη βοήθεια κλιμάκων που λειτουργούν ως εργαλεία – οδηγοί όπως είναι οι κλίμακες Σιb και Φα μείζων. Ο καθηγητής συνθέτει μικρές ασκήσεις σε μέτρο 2/4, 4/4 με χρονικές διάρκειες έως και δέκατα έκτα ή δίνει για εκτέλεση στο μαθητή ασκήσεις από σχετικά βιβλία. Παράδειγμα ενδεικτικής δυσκολίας prima vista για το επίπεδο: (Βλ. επισημάνσεις στο 3ο επίπεδο 3.4.2)	**4.4.2** Αξιολογείται η ικανότητα του μαθητή να εκτελεί μετά από εύλογο χρόνο οπτικής προετοιμασίας, ασκήσεις prima vista στην 5η θέση σε όλες τις χορδές.
4.5 ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	**4.5** Ο μαθητής να εξοικειωθεί με την σκηνική παρουσία και καλείται: - Να ερμηνεύσει μουσική για κιθάρα σε συναυλία του σχολείου. - Να γνωρίζει τις βασικές πρακτικές μιας επιτυχημένης σκηνικής παρουσίας.	**4.5** Τονίζεται η σπουδαιότητα της ζωντανής εμφάνισης και τα οφέλη της. Ο μαθητής παροτρύνεται να συμμετέχει ενεργά ως κιθαριστής στις εκδηλώσεις του σχολείου και ενθαρρύνεται για το αποτέλεσμα. Διδάσκονται και προεκτείνονται τεχνικές της επιτυχημένης σκηνικής παρουσίας όπως είναι η σωστή προετοιμασία, η προθέρμανση, ο έλεγχος του tempo, η ψυχολογική προετοιμασία, η συγκέντρωση κλπ. Διδάσκεται το τυπικό της εμφάνισης όπως είναι η αρχική και τελική υπόκλιση, το κλείσιμο (finale) του κομματιού, στοιχεία ενδυματολογίας κλπ.	**4.5** Ο μαθητής αξιολογείται για την: - Συμμετοχή του στις εκδηλώσεις του σχολείου. - Συμμετοχή του στις πρόβες για την επίτευξη του στόχου. - Συμμετοχή του στα πλαίσια του μαθήματος Μουσικό Σύνολο Οργανοχρησία. - Εφαρμογή των συμβουλών του διδάσκοντα που αφορούν τη σκηνική παρουσία.
4.6 ΑΠΛΕΣ ΜΕΤΑΓΡΑ-ΦΕΣ	**4.6** Ο μαθητής μπορεί να επιχειρήσει μεταγραφές απλών μελωδίων.	**4.6** Ο μαθητής παροτρύνεται να μεταγράψει ή διασκευάσει κομμάτια από το ρεπερτόριο των ευρωπαϊκών ή παραδοσιακών οργάνων και να τα μεταφέρει στην ευκολότερη για την κιθάρα τονικότητα.	**4.6** Ο στόχος είναι προαιρετικός.

Γ) Αξιολόγηση

1. Ελάχιστες απαιτήσεις επιπέδου

Ο μαθητής κατά τη λήξη της σχολικής χρονιάς πρέπει να έχει κατακτήσει κατ' ελάχιστο τις παρακάτω τεχνικές και δεξιότητες.

- Ασκήσεις τεχνικής. Διδαχθείσες κλίμακες, αρπέζ, συγχορδίες και τεχνικές του αριστερού χεριού.
- Ικανοποιητική εφαρμογή των παραπάνω τεχνικών στις σπουδές και στο ρεπερτόριο.
- Μελέτη και εκτέλεση σε άρτιο επίπεδο τουλάχιστον 3 από τις σπουδές της ύλης του επιπέδου και τουλάχιστον 4 έργων του ρεπερτορίου.

- Να κατέχει περιληπτικώς την ιστορία του οργάνου του επιπέδου του. Να γνωρίζει τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία των συνθετών, καθώς και τα είδη και τις μορφές των έργων που ερμηνεύει.
- Να έχει συμμετάσχει ως σόλο τουλάχιστον σε μια εκδήλωση του σχολείου.
- Να επιδεικνύει ζήλο και να ενδιαφέρεται για τους επιμέρους στόχους.

2. Αξιολόγηση ετήσιων εξετάσεων

Ο μαθητής εξετάζεται στα αντικείμενα που περιγράφονται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.2).

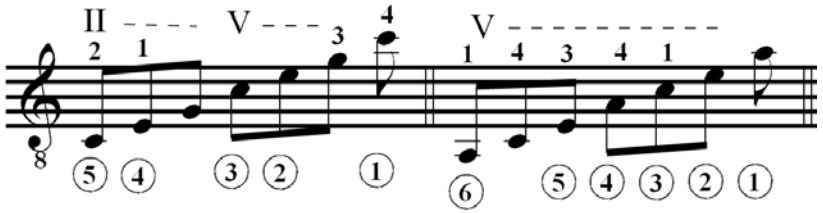
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΚΙΘΑΡΑΣ - 5^{ο} ΕΠΙΠΕΔΟ

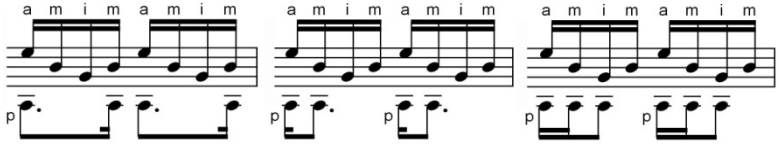
1) Εισαγωγή

Σε αυτό το επίπεδο ο μαθητής αναμένεται να έχει εμπεδώσει και παγιώσει τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν στο 4^{ο} επίπεδο και καλείται:
Να αναπτύξει περαιτέρω την τεχνική του με κλίμακες με διαστήματα 3^{ης} και 8^{ης} και αρπέζ σε τρίφωνες συγχορδίες χωρίς τη χρήση ανοικτών χορδών. Να εκτελεί σύνθετους αρπισμούς, τεχνική tremolo και τεχνητούς αρμονικούς φθόγγους. Να εκτελεί μουσικά στολίδια τεχνικής legato καθώς και portamento.
Να εξοικειωθεί με τις αλλαγές θέσεων ως το 12^{ο} τάστο.
Να ερμηνεύει έργα από το ρεπερτόριο του επιπέδου του και να γνωρίζει τα βασικά στοιχεία για το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο των συνθετών τους.
Να έχει την ευχέρεια να συνοδεύει μια μελωδία ή τραγούδι κάνοντας χρήση τρίφωνων και τετράφωνων συγχορδιών που έχει διδαχθεί.
Να γνωρίσει περιληπτικά την διεθνή κιθαριστική σύγχρονη μουσική δημιουργία.
Να αποκτήσει ευχέρεια στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση στην 7^{η} θέση, καθώς και με αλλαγές μεταξύ 1^{ης} και 2^{ης} θέσης με χρήση μπάσων, συγχορδιών και απλών δεμένων φθόγγων, εφαρμόζοντας τους βασικούς όρους δυναμικής και tempo. Επιπλέον, να έχει ευχέρεια στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση έργων δυσκολίας του 2^{ου} επιπέδου.
Η εμφάνιση του μαθητή δύο φορές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, εκ των οποίων η μία με πρόγραμμα για σόλο κιθάρα, θεωρείται αναγκαία.

Β) Κύριο μέρος

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
5.1 ΤΕΧΝΙΚΗ	**5.1** Άριστη γνώση των τεχνικών απαιτήσεων του 4^{ου} επιπέδου.	**5.1** Κατά την αρχή της σχολικής χρονιάς επισημαίνεται η ανάγκη επανάληψης, διατήρησης και μελέτης όλων των βασικών ασκήσεων τεχνικής του προηγούμενου επιπέδου, όπως κλίμακες, ασκήσεις με δεμένους φθόγγους, αρπισμούς κ.λπ., έως ότου αντικατασταθούν με νέες, αναλόγου τεχνικής δυσκολίας. Γίνεται σύντομη περιγραφή των απαιτήσεων του 5^{ου} επιπέδου και επισημαίνονται τα οφέλη της θερινής μελέτης.	**5.1** Θερινή μελέτη. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.α). Αξιολογείται η τεχνική αρτιότητα του μαθητή σε σχέση με το επίπεδο που είχε κατακτήσει κατά τη διάρκεια των μαθημάτων της προηγούμενης σχολικής χρονιάς.
	5.1.1 Κλίμακες. Προέκταση και νέες τεχνικές μελέτης στις διδαχθείσες κλίμακες.	**5.1.1** Διατήρηση της μελέτης των κλιμάκων του 4^{ου} επιπέδου, σε 2 και 3 οκτάβες. Χρωματικές κλίμακες σε τρεις οκτάβες. Ο καθηγητής προτείνει ρυθμικά μοτίβα μελέτης. Παράδειγμα:	**5.1.1** Ο μαθητής στις ασκήσεις τεχνικής αξιολογείται με γνώμονα: - Την από μνήμης εκτέλεση, ως απαραίτητη και προαπαιτούμενη

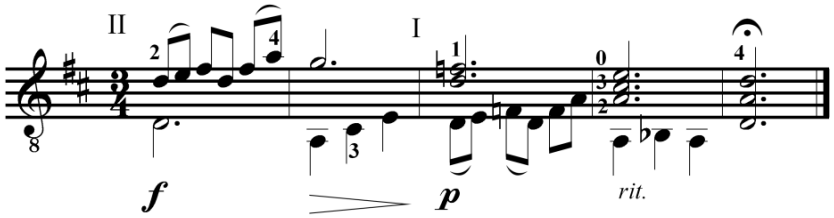
ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
		 ή (και) Προτείνονται νέοι στόχοι ταχύτητας για την εκτέλεση των κλιμάκων, ανάλογα με το προφίλ του μαθητή.	ικανότητα. - Την ποιότητα του παραγόμενου ήχου. - Τη μεθόδευση και ενσωμάτωση στην καθημερινή μελέτη. - Την ικανότητα συσχέτισης με τα θεωρητικά μαθήματα. - Την εκμάθηση των κλιμάκων ως συνεχή ακολουθία μείζονος-ελάσσονος (Ντο, λα, Σολ, μι, Ρε, σι… κ.λπ.). - Την ταχύτητα της εκτέλεσης. Προτεινόμενη ένδειξη μετρονόμου 70bpm / 4
	5.1.1.1 Κλίμακες με διαστήματα $3^{ης}$. **5.1.1.2** Κλίμακες με διαστήματα $8^{ης}$. **5.1.2** Αρπέζ μειζόνων και ελασσόνων συγχορδιών.	**5.1.1.1** Διδασκαλία και μελέτη των μειζόνων κλιμάκων Ντο και Σολ με διαστήματα $3^{ης}$ σε 2 οκτάβες. Μεταφορά (τρανσπόρτο) με τη διατήρηση της ίδιας δακτυλοθεσίας: α) της Ντο σε Σι, Ρεb, Ρε, Μιb, Μι και Φα και β) της Σολ σε Φα#, Λαb, Λα και Σιb. **5.1.1.2** Διδασκαλία μειζόνων κλιμάκων με διαστήματα $8^{ης}$ σε 1 οκτάβα, με μεταφορά (τρανσπόρτο) και διατήρηση της ίδιας δακτυλοθεσίας. Διδασκαλία και μελέτη του Μι φρύγιου με διαστήματα $8^{ης}$, σε 1 οκτάβα, στην $1^{η}$ θέση και με χρήση ανοικτών χορδών. Χρωματική κλίμακα από μι, με διαστήματα $8^{ης}$, σε 1 οκτάβα, στην $1^{η}$ θέση και με χρήση ανοικτών χορδών. **5.1.2** Αρπέζ μειζόνων και ελασσόνων συγχορδιών σε δύο οκτάβες. Παράδειγμα (μόνο ανιόν): **5.1.3** Διδασκαλία ακόρντων μεθ’ εβδόμης και εξοικείωση με τις ονομασίες	**5.1.1.1** και **5.1.1.2** Οσον αφορά στις κλίμακες, δίνεται έμφαση: - Στην επιμέλεια μελέτης με διαφορετικούς συνδυασμούς των δακτύλων του δεξιού χεριού. - Στην ανάγκη χρήσης του μετρονόμου ως εργαλείου αυτοαποτίμησης της προόδου. - Στη χαλαρή θέση του σώματος και των χεριών. - Στην ποιότητα του παραγόμενου ήχου. **5.1.2** Στην εκτέλεση των αρπέζ δίνεται έμφαση: - Στην καθαρή και σαφή εκφορά των φθόγγων. - Στη χαλαρή θέση του σώματος και των χεριών. - Στην ποιότητα περισσότερο, από ότι στην ταχύτητα εκτέλεσης των φθόγγων. **5.1.3** Αξιολόγηση με πρακτική εφαρμογή

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	5.1.3 Τετράφωνα ακόρντα μεθ' εβδόμης.	τους. Διδασκαλία και οδηγίες για συνοδεία τραγουδιών και γνωστών μελωδιών με εναλλαγή όλων των γνωστών ακόρντων. Σύνδεση των συγχορδιών με το μάθημα της αρμονίας (πτώσεις, εναρμόνιση απλής μελωδίας).	της εναλλαγής συγχορδιών, συνοδεύοντας γνωστά τραγούδια.
	5.1.4 Τεχνική και ευκινησία του δεξιού χεριού. **5.1.4.1** Εκτέλεση αρπισμών με έμφαση στον αντίχειρα. **5.1.4.2** Τρέμολο**.** Εμπέδωση και εξέλιξη της τεχνικής. **5.1.4.3** Συγχορδίες και αρπισμοί με κρούση μη γειτονικών χορδών.	**5.1.4** Επανάληψη και διατήρηση μέρους των βασικών ασκήσεων αρπισμών και γενικότερα των τεχνικών του δεξιού χεριού. Ο διδάσκων υποδεικνύει ποιες από τις ασκήσεις θα κρατήσει ο μαθητής για περαιτέρω μελέτη. **5.1.4.1** Διδασκαλία και οδηγίες για την τεχνική ταυτόχρονης κρούσης του αντίχειρα σε συνδυασμούς αρπισμών. Παραδείγματα για το συνδυασμό a-m-i-m: κλπ. Ενδεικτικές ασκήσεις: - A. Carlevaro, *Cuaderno* n. 2, ασκ. 25 έως 36 και ασκ. 37 έως 72. - E. Pujol, τχ. 3^{ο}, ασκ. 174 έως 186. Άλλες αντίστοιχες ασκήσεις κατά την επιλογή του καθηγητή. **5.1.4.2** Μελέτη της τεχνικής τρέμολο στην 1^{η} και 2^{η} χορδή με συνδυασμό δακτύλων p-a-m-i και με συνδυασμούς δακτύλων p-i-m-a, p-m-i-a και a-m-i-p, για την ισορροπία της έντασης του ήχου. Η τεχνική τρέμολο μπορεί να εφαρμοστεί και σε ακολουθίες ακόρντων. Ενδεικτικές ασκήσεις και σπουδές: - E. Pujol, τχ. 3, ασκ. 150, 151 και 152 - E. Pujol, τχ. 3, Σπουδές 7 και 11. **5.1.4.3** Διδασκαλία ασκήσεων με αρπισμούς σε μη γειτονικές χορδές. Η πρώτη επαφή με την τεχνική κρούσης μη γειτονικών χορδών μπορεί να περιλαμβάνει απλές εναλλαγές ακόρντων, έτσι ώστε η προσοχή του μαθητή να εστιάζεται στο δεξί χέρι. Ενδεικτικές ασκήσεις και σπουδές: - E. Pujol, τχ. 3, ασκ. 154, 155, 156 και Σπουδή 15. - A. Carlevaro, *Guaderno* 2, ασκ. 203 έως 208.	**5.1.4** Ο μαθητής στις ασκήσεις τεχνικής και ευκινησίας του δεξιού χεριού αξιολογείται με γνώμονα: - Την ακρίβεια κρούσης των χορδών. - Την ηχοχρωματική ομοιογένεια. - Τον τονισμό σημαντικών φθόγγων ή μελωδιών. - Την ικανότητα χρήσης δυναμικών. - Την ποιότητα του ήχου. - Την ταχύτητα, με βασικότατη προϋπόθεση τη χαλαρότητα του σώματος και των χεριών. Συστήνεται η εφαρμογή της μελέτης του τρέμολο σε ήδη γνωστές σπουδές, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αρμονικό πρότυπο όπως είναι η Σπουδή n. 2 του M. Carcassi (op.60).

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	5.1.4.4 Τεχνητοί αρμονικοί φθόγγοι. **5.1.4.5** Pizzicato.	Άλλες ασκήσεις και σπουδές που προάγουν την τεχνική, κατά την επιλογή του διδάσκοντος. **5.1.4.4** Διδασκαλία τεχνητών αρμονικών φθόγγων. Μελέτη απλών μονοφωνικών μελωδιών του 1ου επιπέδου, στην πρώτη θέση, με τεχνητούς αρμονικούς φθόγγους. **5.1.4.5** Διδασκαλία τεχνικής pizzicato. Εκτελούνται κλίμακες και γνωστές μελωδίες με την τεχνική pizzicato. Ο μαθητής καλείται να επιλέξει, με τη βοήθεια του διδάσκοντα, ένα έργο που απαιτεί χρήση pizzicato (π.χ. F. Tárrega, *Pavana*). Εφαρμογή της τεχνικής σε ήδη διδαγμένες σπουδές, όπως π.χ. E. Pujol, τχ. 2, Σπουδή n. 1.	
	5.1.5 Αριστερό χέρι, ευκινησία και τεχνική. **5.1.5.1** Ανιόν και κατιόν mordento. **5.1.5.2** Τρίλιες. **5.1.5.3** Διπλοί ανιόντες δεμένοι φθόγγοι.	**5.1.5** Επανάληψη και διατήρηση μέρους των βασικών ασκήσεων των τεχνικών του αριστερού χεριού. Ο διδάσκων επιλέγει και υποδεικνύει ποιες από τις διδαχθείσες ασκήσεις προτείνει στο μαθητή. **5.1.5.1** Διδασκαλία ανιόντων και κατιόντων mordento. Ενδεικτικές ασκήσεις για mordento: - E. Pujol, τχ. 3, ασκ. 222 - 225. - A. Carlevaro, *Cuaderno* 4, ασκ. 29 - 32. Άλλες αντίστοιχες ασκήσεις κατά την επιλογή του καθηγητή. **5.1.5.2** Ασκήσεις για την ταχύτητα εκτέλεσης και την ενδυνάμωση των δακτύλων, με στόχο την εκτέλεση τρίλιας. Ενδεικτικές ασκήσεις: - A. Carlevaro, *Cuaderno* 4, n. 35, 36, 37 και 38. Άλλες αντίστοιχες ασκήσεις κατά την επιλογή του καθηγητή. **5.1.5.3** Εκτέλεση ταυτόχρονων δεμένων φθόγγων σε δύο χορδές. Εφαρμογή της τεχνικής και με μπαρέ. Ενδεικτικές ασκήσεις και σπουδές: - A. Carlevaro, *Cuaderno* 4, ασκ. 39, 40, 53 και 54. - L. Brouwer, *Estudios Sencillos*, Σπουδή n. 13. Άλλες αντίστοιχες ασκήσεις κατά την επιλογή του καθηγητή.	**5.1.5** Ο μαθητής, στις ασκήσεις τεχνικής και ευκινησίας του αριστερού χεριού, αξιολογείται με γνώμονα: - Την καθαρότητα και ισορροπία της έντασης των δεμένων φθόγγων. - Την ακρίβεια στη ρυθμική εκτέλεση. - Την ορθή τοποθέτηση των δακτύλων. - Τη χαλαρότητα του σώματος και των χεριών.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	5.1.5.4 Ευχέρεια στις αλλαγές θέσεων ως το 12^{ο} τάστο (9^{η} θέση)	**5.1.5.4** Για τις αλλαγές θέσεων διδάσκονται ασκήσεις που προάγουν την κίνηση του αριστερού από και προς κάθε θέση από την 1^{η} ως την 9^{η}. Ενδεικτικές ασκήσεις: - A. Carlevaro, *Cuaderno* 3, ασκ. 29 - 33. Επισημαίνεται και προτείνεται η εφαρμογή των ασκήσεων χωρίς οπτική επαφή με την ταστιέρα, σταδιακά.	
	5.1.6 Εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής.	**5.1.6** Μελέτη και εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής (περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας βλ. 2.3.β) και ευκινησίας των δύο χεριών. Οι σπουδές θα πρέπει να περιλαμβάνουν τις διδαχθείσες τεχνικές και στιλιστικά να ανήκουν σε διαφορετικούς συνθέτες και εποχές. Προτεινόμενες σπουδές μικτής τεχνικής: - M. Carcassi, op. 60, n. 23. - F. Sor, (Segovia), n. 13 και 9. - E. Pujol, τχ. 3, n. 2, 5. - J. Sagreras, τχ. 2, n. 34. - L. Brouwer, *Estudios Sencillos*, n. 17. Άλλες σπουδές αντίστοιχης δυσκολίας επιλογής του διδάσκοντα.	**5.1.6** Στις σπουδές ο μαθητής καλείται να: - Ερμηνεύει τη σπουδή αναδεικνύοντας το στιλιστικό ύφος της. - Τηρεί τη ρυθμική αγωγή και την ένδειξη του μετρονόμου, εφόσον αυτή υπάρχει. - Προσπαθεί να ερμηνεύει τα μουσικά σύμβολα δυναμικής, στίξης κ.λπ. με ακρίβεια. Σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης θεωρείται ο αριθμός των σπουδών που ο μαθητής ερμήνευσε με επάρκεια κατά τη σχολική χρονιά. Απαραίτητες για την εμπέδωση του επιπέδου θεωρούνται 4 ή 5 σπουδές. Η ελάχιστη επίδοση αναγράφεται στο τέλος, μετά τον πίνακα (βλ. Γ1).
5.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ	**5.2.1** Εκτέλεση έργων από το ρεπερτόριο της κιθάρας.	**5.2.1** Να γνωρίσει και να εκτελέσει έργα του κιθαριστικού ρεπερτορίου, αξιοποιώντας τις δεξιότητες που έχει αποκτήσει μέχρι τώρα. Τα έργα να έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά σε ότι αφορά στην εποχή, στο στυλ και στην τεχνοτροπία τους. Στην παρακάτω ενδεικτική λίστα ρεπερτορίου απαντούν έργα διαφορετικών βαθμών δυσκολίας: **Αναγέννηση:** - L. Milan, *Pavana* n. 1. - L. de Narvaez, *Guardame las Vacas*. - J. Dowland, *My Lady Hunsdon Puffe Almain*. **Μπαρόκ:** - J.S. Bach, *Allemande*, 1^{η} σουίτα για λαούτο, B.W.V. 996.	**5.2.1** Προτεινόμενη διαχείριση ρεπερτορίου**.** Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.γ). Αξιολογείται η ποιότητα της εκτέλεσης και ο αριθμός των έργων που μελετήθηκαν. Η μελέτη 4 έργων θεωρείται επιθυμητή για το μέσο μαθητή.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	5.2.2 Ανάπτυξη των μουσικών δεξιοτήτων και ανάδειξη της ερμηνευτικής προσωπικότητας του μαθητή.	- J.S. Bach, *Minuets* I-II, Σουίτα για βιολοντσέλο, B.W.V. 1007. - G. Sanz, *Suite Española* (μέρη, διευθέτηση N. Yepes). - R. de Visée, *Suite in D minor* (μέρη). **Κλασική & Ρομαντική:** - M. Giuliani, *Allegro* op. 50, n. 26. - F. Sor, *Minuetos*, op. 11, n. 6. - F. Tárrega, *Marieta*, *Pavana*. **20ού αιώνα**: - M. Ponce, *Prelude* n. 4. - A. Barrios Mangore, *El Sueño de la Muñeqita*. - N. Μαμαγκάκη, *Η Εκδρομή* (παραλλαγή IV, τρέμολο). - A. Lauro, *Vals Venezolano* n. 2. Τα παραπάνω έργα είναι ενδεικτικά. Μπορεί να προστεθούν και άλλα έργα ή να αντικατασταθούν με έργα ισοδύναμης δυσκολίας. **5.2.2** Διδασκαλία και καθοδήγηση για τη βελτίωση του ηχητικού αποτελέσματος και των ερμηνευτικών πρακτικών. Ο μαθητής, με σκοπό τη βελτίωση της ερμηνείας του, υπό την επίβλεψη του καθηγητή και μέσω της προσωπικής του προσεκτικής ακουστικής παρατήρησης ή και της καταγραφής σε μέσα (media): - Συντηρεί και τροποποιεί το σχήμα των νυχιών του. - Αξιοποιεί τις τεχνικές ηχοχρωμάτων και όρους ερμηνείας που διδάχθηκε. - Προσθέτει, μόνος του ή με τη βοήθεια του διδάσκοντα, τα παραπάνω στοιχεία στο μουσικό κείμενο, όταν αυτά δεν υπάρχουν, αναδεικνύοντας έτσι την προσωπική του ερμηνεία. - Διακρίνει και κατανοεί τη διαφορά των στυλ και μουσικών περιόδων, καθώς και των τεχνικών σύνθεσης της κάθε εποχής (αντιστικτική, ομοφωνική κ.λπ.) και τις αξιοποιεί στην ερμηνεία του. - Διακρίνει και αξιοποιεί, μόνος του ή με τη βοήθεια του καθηγητή του, τα απλά και τα πιο σύνθετα μορφολογικά στοιχεία, όπως μουσικές φράσεις, μοτίβα, προτάσεις κ.λπ.	**5.2.2** Αξιολογείται η επιμέλεια στα αντικείμενα που αναφέρονται. Αποτιμάται η ανταπόκριση στις προτάσεις του καθηγητή που αφορούν: - Στην ηχογράφηση έργων στο σχολείο ή στο σπίτι και στη μετέπειτα ακρόαση και κριτική τους. - Στην ενσωμάτωση των διδακτικών πρακτικών που αναφέρθηκαν στο 5.2.2. Αξιολογούνται πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα του ερμηνευτικού προφίλ του μαθητή, που ο καθηγητής επιβραβεύει ή καλόπιστα επισημαίνει.
5.3 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ	**5.3.1** Επιδιώκεται η απόκτηση συνοπτικών γνώσεων της ιστορίας του ρεπερτορίου και των συνθετών του 20ού και 21ου αιώνα.	**5.3.1** Ακρόαση σύγχρονου έργου από ηχογράφηση ή ζωντανή εκτέλεση, αφού έχει προηγηθεί σύντομη εισαγωγή σχετικά με την τεχνοτροπία και το βιογραφικό του συνθέτη.	**5.3.1** Ο μαθητής αξιολογείται: - Για την προθυμία του να ερευνήσει και να αποκτήσει επιπλέον γνώσεις και εμπειρίες ακρόασης. - Για την ικανότητά του να αναγνωρίζει

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΚΑΛΛΙΕΡ-ΓΕΙΑ			χαρακτηριστικά των σύγχρονων μουσικών ιδιωμάτων.
5.4 ΕΚ ΠΡΩΤΗΣ ΟΨΕΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	**5.4.1** Εκτέλεση αγνώστου τονικού μουσικού κειμένου στην 7η θέση. **5.4.2** Εναλλαγές μεταξύ 1ης και 2ης θέσης με χρήση μπάσων, συγχορδιών και απλών δεμένων φθόγγων. Ανάγνωση prima vista των βασικών όρων δυναμικής και tempo. **5.4.3** Ανάγνωση έργων του ρεπερτορίου του 2ου επιπέδου.	**5.4.1** Εξοικείωση με την 7η θέση μέσω εκτέλεσης αντιστοίχων κλιμάκων. Ο καθηγητής συνθέτει μόνος του ή επιλέγει τμήματα έργων από τη φιλολογία της κιθάρας, που ανταποκρίνονται στο στόχο του επιπέδου. Παράδειγμα ενδεικτικής δυσκολίας: **5.4.2** Εξοικείωση με το αντικείμενο του στόχου. Παράδειγμα: **5.4.3** Επιλογή αδίδακτων έργων που αντιστοιχούν στο βαθμό δυσκολίας του 2ου επιπέδου.	**5.4** Παραδείγματα αξιολόγησης. Ο διδάσκων: - Επιλέγει ένα έργο του 2ου επιπέδου για εκ πρώτης όψεως ανάγνωση. - Γράφει ένα θέμα για prima vista και καλεί το μαθητή να το εκτελέσει.
5.5 ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	**5.5** Εξοικείωση με τη σκηνική παρουσία και καλείται: - Να ερμηνεύσει μουσική για κιθάρα σε συναυλίες. - Να γνωρίζει τις βασικές πρακτικές μιας επιτυχημένης σκηνικής παρουσίας.	**5.5** Τονίζεται η σπουδαιότητα της ζωντανής εμφάνισης και τα οφέλη της. Ο μαθητής παροτρύνεται να συμμετέχει ενεργά ως κιθαριστής στις εκδηλώσεις του σχολείου και επιβραβεύεται για το αποτέλεσμα.	**5.5** Ο μαθητής αξιολογείται: - Για τη συμμετοχή του στις εκδηλώσεις του σχολείου. - Για τη συμμετοχή του στις απαραίτητες πρόβες για την επίτευξη του στόχου. - Για τη συμμετοχή του στο μάθημα «Μουσικό Σύνολο Οργανοχρησία». Επισημαίνεται ο σεβασμός που πρέπει να επιδεικνύει τόσο ως εκτελεστής όσο και ως ακροατής.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
5.6 ΔΙΑΘΕΜΑΤΙ-ΚΟΤΗΤΑ.	**5.6** Σύζευξη επιστημονικών ή καλλιτεχνικών θεμάτων με τη μουσική.	**5.6** Ο μαθητής καλείται να συμμετάσχει σε διαθεματική δραστηριότητα. Προτεινόμενα θέματα: 1) Η Κιθάρα ως πηγή έμπνευσης, στην Ισπανική εικαστική. 2) Μουσική επένδυση ταινίας του βωβού κινηματογράφου, με έργα του κιθαριστικού ρεπερτορίου. 3) Από το μονόχορδο του Πυθαγόρα στα πολύχορδα όργανα της Ανατολής και την κιθάρα. Άλλα θέματα που θα επιλέξουν οι διδάσκοντες.	**5.6** Ο μαθητής αξιολογείται μέσω μίας συνοπτικής εργασίας κατανόησης του θέματος της διαθεματικής διδασκαλίας.

Γ) Αξιολόγηση

1. Ελάχιστες απαιτήσεις επιπέδου

Ο μαθητής, κατά τη λήξη της σχολικής χρονιάς, πρέπει να έχει κατακτήσει κατ' ελάχιστο τις παρακάτω τεχνικές και δεξιότητες:

- Ασκήσεις τεχνικής του επιπέδου. Διδαχθείσες κλίμακες, αρπέζ, συγχορδίες και τεχνικές του αριστερού χεριού.
- Ικανοποιητική εφαρμογή των παραπάνω στις σπουδές και στο ρεπερτόριο.
- Μελέτη και εκτέλεση σε άρτιο επίπεδο τουλάχιστον 3 από τις σπουδές της ύλης του επιπέδου και τουλάχιστον 3 έργων του ρεπερτορίου.
- Να συντηρεί με επάρκεια ελάχιστο ρεπερτόριο 3-4 έργων, έστω των προηγουμένων επιπέδων, από μνήμης.
- Να κατέχει περιληπτικά την ιστορία του οργάνου. Να γνωρίζει τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία των συνθετών καθώς και τα είδη και τις μορφές των έργων που ερμηνεύει.
- Να έχει συμμετάσχει ως σόλο σε τουλάχιστον μία εκδήλωση του σχολείου.
- Να επιδεικνύει ζήλο και να ενδιαφέρεται για τους επιμέρους στόχους.

2. Αξιολόγηση ετήσιων εξετάσεων

Ο μαθητής εξετάζεται στα αντικείμενα που περιγράφονται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.2).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΚΙΘΑΡΑΣ - 6^{ο} ΕΠΙΠΕΔΟ

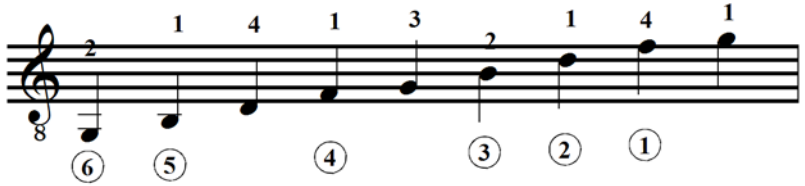
1) Εισαγωγή

Σε αυτό το επίπεδο ο μαθητής αναμένεται να έχει εμπεδώσει και παγιώσει τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν στο 5^{ο} επίπεδο και καλείται:
Να βελτιώσει την τεχνική του με τη χρήση κλιμάκων με διαστήματα 6^{ης} και 10^{ης}, καθώς και αρπέζ σε τετράφωνες συγχορδίες.
Να μελετήσει ασκήσεις του δεξιού χεριού με στόχο την εμπέδωση και εξέλιξη των τεχνικών που έχει διδαχθεί έως τώρα (αρπισμοί, tremolo, τεχνητοί αρμονικοί φθόγγοι κ.λπ.).
Να αποκτήσει ευχέρεια στην εκτέλεση μουσικών στολιδιών.
Να είναι σε θέση να ερμηνεύει έργα από το ρεπερτόριο του επιπέδου του και να γνωρίζει βασικά στοιχεία για το ιστορικό, κοινωνικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο της εποχής τους.
Να διευρύνει τις γνώσεις του στο σύγχρονο ελληνικό και διεθνές κιθαριστικό ρεπερτόριο.
Να αναπτύξει την ικανότητα να συνοδεύει με ευχέρεια μια μελωδία ή τραγούδι αξιοποιώντας τις τεχνικές του οργάνου.

Να αποκτήσει ευχέρεια στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση, επιχειρώντας εναλλαγές μεταξύ 1ης και 5ης θέσης, χρησιμοποιώντας απλά μπάσα, αλλοιωμένους φθόγγους και απλές συγχορδίες. Επιπλέον να έχει ευχέρεια στην εκ πρώτης όψεως ανάγνωση εύκολων έργων του ρεπερτορίου του 3ου επιπέδου σε απλά και σύνθετα μέτρα.
Η εμφάνιση του μαθητή δύο φορές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, εκ των οποίων η μία με πρόγραμμα για σόλο κιθάρα, θεωρείται αναγκαία.

Β) Κύριο μέρος

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
6.1 ΤΕΧΝΙΚΗ	**6.1** Άριστη γνώση των τεχνικών απαιτήσεων του 5ου επιπέδου.	**6.1** Κατά την αρχή της σχολικής χρονιάς επισημαίνεται η ανάγκη επανάληψης, διατήρησης και μελέτης όλων των βασικών ασκήσεων τεχνικής του προηγούμενου επιπέδου, όπως κλίμακες, ασκήσεις με δεμένους φθόγγους, αρπισμούς κ.λπ., έως ότου αντικατασταθούν με νέες αναλόγου τεχνικής δυσκολίας. Γίνεται σύντομη περιγραφή των απαιτήσεων του 6ου επιπέδου και επισημαίνονται τα οφέλη της θερινής μελέτης.	**6.1** Θερινή μελέτη. Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.α). Αξιολογείται η τεχνική αρτιότητα του μαθητή σε σχέση με το επίπεδο που είχε κατακτήσει κατά τη διάρκεια των μαθημάτων της προηγούμενης σχολικής χρονιάς.
	6.1.1 Κλίμακες: Νέες τεχνικές μελέτης στις διδαχθείσες κλίμακες. **6.1.1.1** Κλίμακες με διαστήματα 6ης.	**6.1.1** Διατήρηση κι' εξακολούθηση της μελέτης των κλιμάκων του 4ου επιπέδου, σε 2 και 3 οκτάβες και του 5ου επιπέδου με διαστήματα 3ης. Προτείνεται η μελέτη κλιμάκων με τα ρυθμικά μοτίβα των προηγούμενων επιπέδων. Προτείνονται νέοι στόχοι ταχύτητας για την εκτέλεση των παραπάνω κλιμάκων ανάλογα με το προφίλ του μαθητή. **6.1.1.1** Διδασκαλία και μελέτη των μειζόνων κλιμάκων Ντο και Σολ με διαστήματα 6ης σε 1 οκτάβα. Μεταφορά (τρανσπόρτο), με τη διατήρηση της ίδιας δακτυλοθεσίας: α) της **Ντο** σε Ρεb, Ρε, Μιb, Μι και Φα, και β) της **Σολ** σε Φα#, Λαb, Λα, Σιb και Σι. Παράδειγμα Ντο μείζων (με την ίδια δακτυλοθεσία ως κατιούσα): Τρόπος α) με την δακτυλοθεσία του παραδείγματος Τρόπος β) μόνο στην 4η και 2η με χορδή, με διαφορετική δακτυλοθεσία.	**6.1.1 και 6.1.2** Ο μαθητής στις ασκήσεις τεχνικής αξιολογείται με γνώμονα: - Την από μνήμης εκτέλεση ως απαραίτητη και προαπαιτούμενη ικανότητα. - Την ποιότητα του παραγόμενου ήχου. - Τη μεθόδευση και ενσωμάτωση στην καθημερινή μελέτη. - Την ταχύτητα της εκτέλεσης. Όσον αφορά στις κλίμακες, δίνεται έμφαση: - Στην ποιότητα του ήχου. - Για τις κλίμακες με 6ες και 10ες στην ομαλή μετάβαση (legato) από θέση σε θέση. - Στην ανάγκη χρήσης του μετρονόμου ως εργαλείου αυτοαποτίμησης της προόδου. Προτεινόμενη ένδειξη μετρονόμου: - για τις κλίμακες σε 2 και 3 οκτάβες

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	6.1.1.2 Κλίμακες με διαστήματα $10^{ης}$. **6.1.1.3** Χρωματική κλίμακα με διαστήματα $8^{ης}$.	Παράδειγμα Σολ μείζων : **6.1.1.2** Διδασκαλία και μελέτη των μειζόνων κλιμάκων Ντο και Σολ με διαστήματα $10^{ης}$ σε 1 οκτάβα. **6.1.1.3** Χρωματική κλίμακα από ΜΙ με διαστήματα $8^{ης}$ σε 2 οκτάβες, με χρήση ανοικτών χορδών. Η δεύτερη οκτάβα εκτελείται στην $1^{η}$ και $3^{η}$ χορδή.	80bpm / 4 - για τις κλίμακες με διαστήματα $3^{ης}$, 80bpm / 2 Στην εκτέλεση των αρπέζ δίνεται έμφαση: - Στην καθαρή και σαφή εκφορά των φθόγγων. - Στη χαλαρή θέση του σώματος και των χεριών. - Περισσότερο στην ποιότητα του παραγόμενου ήχου και την θεωρητική κατανόηση, παρά στην ταχύτητα εκτέλεσης.
	6.1.2 Αρπέζ. Εμπέδωση και αξιοποίηση των προηγούμενων ασκήσεων και τεχνικών. **6.1.2.1** Αρπέζ μειζόνων συγχορδιών μεθ' εβδόμης. **6.1.2.2** Αρπέζ ελαττωμένων συγχορδιών με ελαττωμένη έβδομη. **6.1.3** Τεχνική και ευκινησία του δεξιού χεριού. **6.1.3.1** Αρπισμοί και τρέμολο.	**6.1.2** Επανάληψη των αρπέζ του $5^{ου}$ επιπέδου. Βελτίωση της ποιότητας του ήχου και της ταχύτητας εκτέλεσης. **6.1.2.1** Αρπέζ σε 2 οκτάβες των μειζόνων συγχορδιών μεθ' εβδόμης (δεσποζουσών). Παράδειγμα αρπέζ της Σολ μείζονος μεθ' εβδόμης (μόνο ανιόν): **6.1.2.2** Ελαττωμένες συγχορδίες με έβδομη ελαττωμένη (ντιμινουίτες), με αρπέζ σε χρωματική ακολουθία. Ενδεικνυόμενες ασκήσεις από τη φιλολογία της κιθάρας: Ε. Pujol, τχ. $2^{ο}$, ασκ. 66 α,β και 67 α,β ή άλλες κατ' επιλογή του καθηγητή. **6.1.3** Επανάληψη και διατήρηση μέρους των βασικών ασκήσεων των τεχνικών (αρπισμών, τρέμολο) του δεξιού χεριού. Ο διδάσκων επιλέγει και υποδεικνύει ποιες από τις ασκήσεις προτείνει στο μαθητή για τη διατήρηση και βελτίωσή τους. **6.1.3.1** Διδασκαλία σύνθετων αρπισμών, με στόχο την ταχύτητα και την ομοιογένεια της έντασης και του ηχοχρώματος. Προτείνεται στο μαθητή μελέτη με διαφορετικά ρυθμικά μοτίβα, τονισμό σε διαφορετικά δάκτυλα	**6.1.3** Ο μαθητής στις ασκήσεις τεχνικής και ευκινησίας του δεξιού χεριού αξιολογείται με γνώμονα: - Την ηχοχρωματική ομοιογένεια.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	6.1.3.2 Τεχνητοί αρμονικοί φθόγγοι. **6.1.3.3** Rasgueado, golpe, tambora.	κ.λπ. Η τεχνική του τρέμολο τελειοποιείται και ο μαθητής αποκτά την ωριμότητα να εκτελέσει έργα μεγαλύτερης διάρκειας. Διδασκαλία ασκήσεων αρπισμών με παύσεις στον αντίχειρα. Ενδεικνυόμενες ασκήσεις και σπουδές από τη φιλολογία της κιθάρας: A. Carlevaro, *Cuaderno* 2, Form 73 έως 84 και 229. E. Pujol, τχ. 3^{ο}, ασκ. 159, 160 και 161, και Σπουδές n. 12 και n. 13, ή άλλες κατά τη κρίση του διδάσκοντα. **6.1.3.2** Διδασκαλία τεχνητών αρμονικών με ταυτόχρονη κρούση άλλων φθόγγων με τον αντίχειρα. Ενδεικνυόμενες Σπουδές: E. Pujol, τχ. 3^{ο}, ασκ. 243 και 244 και Σπουδή n. 26. **6.1.3.3** Προέκταση της τεχνικής rasgueado. Διδασκαλία και εφαρμογή των τεχνικών golpe και tambora σε απλές διαδοχές ακόρντων.	- Τον τονισμό σημαντικών φθόγγων ή μελωδιών. - Την ικανότητα χρήσης των δυναμικών. - Την ποιότητα του ήχου. - Την ταχύτητα, με βασικότατη προϋπόθεση τη χαλαρότητα του σώματος και των χεριών.
	6.1.4 Αριστερό χέρι, ευκινησία και τεχνική. **6.1.4.1** Σύνθετα μουσικά στολίδια (ornaments). **6.1.4.2** Μετακίνηση του αριστερού χεριού σε απομακρυσμένες θέσεις. **6.1.4.3** Ανεξαρτησία και ελαστικότητα των δακτύλων.	**6.1.4** Επανάληψη και διατήρηση μέρους από τις βασικές ασκήσεις τεχνικών του αριστερού χεριού. Ο διδάσκων επιλέγει και υποδεικνύει ποιες από τις ασκήσεις προτείνει στο μαθητή. **6.1.4.1** Διδασκαλία ποικιλμάτων (διπλό, mordento και gruppetto). Ενδεικνυόμενες ασκήσεις: - J. Sagreras, τχ. 4^{ο}, ασκ. 14. - E. Pujol, τχ. 3^{ο} , ασκ. 226 έως 230. - L. Brouwer, “Estudios sencillos”, n. 16. Άλλες σπουδές κατά τη κρίση του διδάσκοντα. **6.1.4.2** Διδασκαλία ασκήσεων για τη ευχερέστερη μετακίνηση του αριστερού χεριού σε διάφορες θέσεις. Κίνηση του αριστερού από και προς κάθε ενδιάμεση θέση από την 1^{η} ως την 13^{η}. Ενδεικνυόμενες ασκήσεις: - A. Carlevaro, *Cuaderno* 3, ασκ. 33 έως και 37 και ασκ. 69 έως και 86. Άλλες σπουδές κατά τη κρίση του διδάσκοντα. **6.1.4.3** Διδασκαλία ήπιων ασκήσεων ανεξαρτησίας και ελαστικότητας των δακτύλων, από την ελληνική και ξένη βιβλιογραφία. Ενδεικνυόμενες ασκήσεις: - Scott Tennant, “Pumping Nylon”, Finger Independence, (επιλογή ασκήσεων). Άλλες κατά τη κρίση του διδάσκοντα.	**6.1.4** Ο μαθητής, στις ασκήσεις τεχνικής και ευκινησίας του αριστερού χεριού, αξιολογείται με γνώμονα: - Την καθαρότητα και ισορροπία της έντασης των δεμένων φθόγγων. - Την ακρίβεια στη ρυθμική εκτέλεση. - Την ορθή τοποθέτηση των δακτύλων. - Τη χαλαρότητα του σώματος και των χεριών. **6.1.4.2** Αξιολογείται η ακρίβεια, η καθαρότητα και η δεμένη (legato) άρθρωση (όπου αυτό απαιτείται). Επισημαίνεται και προτείνεται η εφαρμογή των ασκήσεων αυτού του είδους χωρίς οπτική επαφή με την ταστιέρα, σταδιακά. **6.1.4.3** Ο μαθητής αξιολογείται με κριτήριο την ενσωμάτωση των ασκήσεων στην καθημερινή του μελέτη.
	6.1.5 Τρίφωνες και τετράφωνες	**6.1.5** Ευχέρεια στη χρήση ακόρντων που διδάχθηκαν στα προηγούμενα	**6.1.5** Αξιολογείται η εφαρμογή της

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	συγχορδίες. **6.1.5.1** Έντεχνη συνοδεία τραγουδιού.	επίπεδα. Προσθήκη νέων όπως ελάσσονα και μείζονα ακόρντα με μικρή και μεγάλη έβδομη. **6.1.5.1** Ενθάρρυνση του μαθητή να «σχεδιάσει» τη συνοδεία τραγουδιού σχηματίζοντας ενδιαφέρουσες μελωδικές γραμμές στο μπάσο και στις υψηλότερες χορδές.	διδακτικής πρακτικής στη συνοδεία γνωστών τραγουδιών.
	6.1.6 Εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής.	**6.1.6** Μελέτη και εκτέλεση σπουδών μικτής τεχνικής (βλ. εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας 2.3.β) και ευκινησίας των δύο χεριών. Οι σπουδές θα πρέπει να περιλαμβάνουν τις διδαχθείσες τεχνικές και να ανήκουν σε διαφορετικούς συνθέτες και εποχές. Προτεινόμενες σπουδές μικτής τεχνικής: - M. Giuliani, Con brio, op. 48, n.18. - F. Sor, Allegretto, op. 35, n. 16. - F. Tárrega, Etude n. 6. - E. Pujol, El Abejorro. - A. Carlevaro, Microestudios, n. 15. Άλλες σπουδές αντίστοιχης δυσκολίας επιλογής του διδάσκοντα.	**6.1.6** Στις σπουδές ο μαθητής καλείται: - Να ερμηνεύει τη σπουδή αναδεικνύοντας το στιλιστικό ύφος της. - Να τηρεί τη ρυθμική αγωγή και την ένδειξη του μετρονόμου, εφόσον αυτή υπάρχει. - Να αποδίδει τα μουσικά σύμβολα δυναμικής, στίξης κ.λπ. με ακρίβεια. Σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης θεωρείται ο αριθμός των σπουδών που ο μαθητής ερμήνευσε με επάρκεια κατά τη σχολική χρονιά. Απαραίτητες για την εμπέδωση του επιπέδου θεωρούνται 3 ή 4 σπουδές. Η ελάχιστη επίδοση αναγράφεται στο τέλος, μετά τον πίνακα (βλ. Γ1).
6.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ	**6.2.1** Εκτέλεση έργων από το ρεπερτόριο της κιθάρας.	**6.2.1** Να γνωρίσει και να εκτελεί έργα του κιθαριστικού ρεπερτορίου αξιοποιώντας τις δεξιότητες που έχει αποκτήσει μέχρι τώρα. Τα έργα να έχουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά σε ό,τι αφορά στην εποχή, στο στυλ και στην τεχνοτροπία τους. Στην παρακάτω ενδεικτική λίστα ρεπερτορίου απαντούν έργα διαφορετικών βαθμών δυσκολίας: **Αναγέννηση:** - G. Frescobaldi, *Toccata per spinettina sola over liuto* (R. Chiesa). - M. Praetorius, *La Volta*. - J. Dowland, *Melancholy Galliard*. **Μπαρόκ:** - J. S. Bach, *Prelude και Minuetto* I-II, 1η σουίτα για τσέλο, B.W.V. 1007. - G. A. Brescianello, *Minuetto, Scherzo και Aria, VI Partita για colascione*. - G. Sanz, *Canarios*.	**6.2.1** Προτεινόμενη διαχείριση ρεπερτορίου**.** Περιγράφεται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.4.γ). Αξιολογείται η ποιότητα και ο αριθμός ερμηνείας των έργων. Η ερμηνεία 4 έργων θεωρείται επιθυμητή για το μέσο μαθητή.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	6.2.2 Ανάπτυξη των μουσικών δεξιοτήτων και ανάδειξη της ερμηνευτικής προσωπικότητας του μαθητή.	- G. F. Händel, *Sarabande,* (suite in D minor, H.W.V. 437, μεταγραφή) - D. Scarlatti, *Sonata*, K. 208. **Κλασική & Ρομαντική:** - F. Sor, *Andantino*, op. 2, n. 3. - N. Paganini, *Romanza*, *Grand Sonata*. - F. Tárrega, *Recuerdos de la Alhambra, Maria, Capricho Arabe*. **20ού- 21ου αιώνα**: - H. Villa-Lobos, *Prelude*, n. 3. - A. Piazzolla, *Milonga del Angel*, (arr. B. Benitez). - L. Brouwer, *Cancion de cuna* (*Berceuse*). - K. Τζωρτζινάκη, *Flamingos*. **6.2.2** Εμπέδωση, εφαρμογή και περαιτέρω εξέλιξη των διδακτικών πρακτικών που αναφέρθηκαν στο 5ο επίπεδο (βλ. 5.2.2)	**6.2.2** Αξιολόγηση όπως στο 5ο επίπεδο (βλ. 5.2.2).
6.3 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡ-ΓΕΙΑ	**6.3.** Γνωριμία με τη σύγχρονη ελληνική κιθαριστική σχολή. Συνθέτες, έργα και ερμηνευτές.	**6.3.** Σύντομη περιήγηση στη ελληνική κιθαριστική σχολή. Από τον Χ. Εκμεκτσόγλου και τον Δ. Φάμπα έως τους σημερινούς συνθέτες, ερμηνευτές και κατασκευαστές οργάνων. Ακρόαση έργων από ηχογραφήσεις ή ζωντανές εκτελέσεις, μετά από σύντομη εισαγωγή σχετικά με το συνθέτη, το έργο, τον ερμηνευτή ή άλλες πληροφορίες που θεωρεί σημαντικές ο διδάσκων.	**6.3.** Ο μαθητής μπορεί να αξιολογείται μέσω μίας συνοπτικής εργασίας. Παράδειγμα: «Η ανανέωση του ελληνικού κιθαριστικού ρεπερτορίου, μέσα από το έργο του Κ. Τζωρτζινάκη».
6.4 ΕΚ ΠΡΩΤΗΣ ΟΨΕΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	**6.4.1** Εκτέλεση άγνωστου τονικού μουσικού κειμένου στην 9η θέση. **6.4.2** Εναλλαγές μεταξύ 1ης και 5ης	**6.4.1** Εξοικείωση με την 9η θέση μέσω εκτέλεσης αντιστοίχων κλιμάκων. Ο καθηγητής συνθέτει ή επιλέγει τμήματα έργων από τη φιλολογία της κιθάρας, που ανταποκρίνονται στο στόχο του επιπέδου. Παράδειγμα ενδεικτικής δυσκολίας: **6.4.2** Παράδειγμα ενδεικτικής δυσκολίας:	**6.4** Παραδείγματα αξιολόγησης. Ο διδάσκων: - Επιλέγει ένα έργο του 3ου επιπέδου για εκ πρώτης όψεως ανάγνωση. - Γράφει ένα θέμα για prima vista και καλεί το μαθητή να το εκτελέσει. Είναι επιθυμητή η οπτική επισκόπηση του κειμένου λίγο πριν την εκτέλεση.

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΣΤΟΧΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
	θέσης με χρήση μπάσων, συγχορδιών, αλλοιωμένων φθόγγων και βασικών όρων δυναμικής και tempo. **6.4.3** Εκτέλεση εύκολων έργων του ρεπερτορίου του 3ου επιπέδου.	 **6.4.3** Επιλογή αδίδακτων εύκολων έργων που αντιστοιχούν στο βαθμό δυσκολίας του 3ου επιπέδου.	
6.5 ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	**6.5** Εξοικείωση με τη σκηνική παρουσία και καλείται: - Να ερμηνεύσει μουσική για κιθάρα σε συναυλίες. - Να γνωρίζει τις βασικές πρακτικές μιας επιτυχημένης σκηνικής παρουσίας.	**6.5** Τονίζεται η σπουδαιότητα της ζωντανής εμφάνισης και τα οφέλη της. Ο μαθητής παροτρύνεται να συμμετέχει ενεργά ως κιθαριστής στις εκδηλώσεις του σχολείου και επιβραβεύεται για το αποτέλεσμα.	**6.5** Ο μαθητής αξιολογείται: - Για τη συμμετοχή του στις εκδηλώσεις του σχολείου. - Για τη συμμετοχή του στις απαραίτητες πρόβες για την επίτευξη του στόχου. - Για τη συμμετοχή του στο μάθημα «Μουσικό Σύνολο Οργανοχρησία». Επισημαίνεται ο σεβασμός που πρέπει να επιδεικνύει τόσο ως εκτελεστής όσο και ως ακροατής.
6.6 ΑΥΤΟΣΧΕΔΙ-ΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙ-ΚΟΤΗΤΑ	**6.6** Άντληση θετικών συναισθημάτων μέσω του αυτοσχεδιασμού και της σύνθεσης.	**6.6** Δημιουργία μικρών περιστασιακών συνόλων, που καλούνται να αυτοσχεδιάσουν ή να συνθέσουν μικρής διάρκειας έργα, βασισμένα σε συγκεκριμένα φύλλα εργασίας.	**6.6** Οι μαθητές καλούνται να αυτοαξιολογήσουν το αποτέλεσμα.

Γ) Αξιολόγηση

1. Ελάχιστες απαιτήσεις επιπέδου

Ο μαθητής, κατά τη λήξη της σχολικής χρονιάς, πρέπει να έχει κατακτήσει κατ' ελάχιστο τις παρακάτω τεχνικές και δεξιότητες:

- Ασκήσεις τεχνικής του επιπέδου. Διδαχθείσες κλίμακες, αρπέζ, συγχορδίες και τεχνικές του αριστερού χεριού.
- Ικανοποιητική εφαρμογή των παραπάνω στις σπουδές και στο ρεπερτόριο.
- Μελέτη και εκτέλεση σε άρτιο επίπεδο τουλάχιστον 2 από τις σπουδές της ύλης του επιπέδου και τουλάχιστον 3 έργων του ρεπερτορίου.
- Να συντηρεί με επάρκεια ελάχιστο ρεπερτόριο 4-5 έργων, των προηγουμένων έστω επιπέδων, από μνήμης.
- Να κατέχει περιληπτικά την ιστορία της ελληνικής κιθαριστικής σχολής και την ιστορία του οργάνου. Να γνωρίζει τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία των συνθετών καθώς και τα είδη και τις μορφές των έργων που ερμηνεύει.

- Να έχει συμμετάσχει ως σόλο σε τουλάχιστον μία εκδήλωση του σχολείου.
- Να επιδεικνύει ζήλο και να ενδιαφέρεται για τους επιμέρους στόχους.

2. Αξιολόγηση ετήσιων εξετάσεων

Ο μαθητής εξετάζεται στα αντικείμενα που αναφέρονται στην εισαγωγή του προγράμματος σπουδών κλασικής κιθάρας (βλ. 2.2, τελικές εξετάσεις ακρόασης).